

Utjecaj glazbe na razvoj govora kod djece jaslicke dobi

Makaj, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:265591>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

MATEA MAKAJ

DIPLOMSKI RAD

**UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ GOVORA KOD
DJECE JASLIČKE DOBI**

Zagreb, lipanj 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb**

DIPLOMSKI RAD

IME I PREZIME PRISTUPNIKA: Matea Makaj

TEMA I NASLOV DIPLOMSKOG RADA: Utjecaj glazbe na razvoj govora kod djece jasličke dobi

MENTOR: Josipa Kraljić, v. pred.

Zagreb, lipanj 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	2
SUMMARY.....	3
1. UVOD.....	4
2. FAZE RAZVOJA GOVORA U PRIPREMNUM PREDVERBALNOM PERIODU (OD ROĐENJA DO 12 MJESECI).....	5
2.1 Prva faza razvoja.....	6
2.2 Druga faza razvoja	7
2.3 Treća faza razvoja.....	8
2.4 Četvrta faza razvoja.....	9
3. RAZVOJ GOVORA OD PRVE DO ŠESTE GODINE.....	10
4. POVEZANOST GOVORA I GLAZBE.....	12
5. TA PREKRASNA UMJETNOST GLAZBA.....	14
6. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ DJECE OD NAJMLAĐE DOBI.....	15
6.1 Zadaci glazbenog odgoja.....	17
6.2 Slušanje glazbe.....	19
6.3 Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću.....	21
6.4 Pjevanje.....	23
7. PRVE GLAZBENE IGRE.....	27
7.1 Zabavljalice.....	28
7.2 Cupkalice.....	31
7.3 Tapšalice.....	33
7.4 Igre zvukovima.....	35
8. ISTRAŽIVANJE.....	37
8.1 Predmet i cilj istraživanja.....	37
8.2 Hipoteza.....	37
8.3 Mjerni instrumenti.....	37
8.4 Ispitanici.....	37
8.5 Rezultati i analiza podataka.....	38
9 ZAKLJUČAK.....	46
10. LITERATURA.....	47
11. PRILOG.....	49

SAŽETAK

„Pjeva domorodac kad se obraća nepoznatim silama, pjeva majka kad uspavljuje svoje dijete, pjeva radnik kada radi, pjeva seljak u polju i dijete u svojim igrama, pjevuši starac kad zasja sunce, pjeva onaj koji voli i tko se nada. I tek kad bi se čovječanstvu zabranilo pjevanje, shvatili bismo da je ono potreba ljudskog života.“

Rossa Agazzi

Cilj ovoga rada je istražiti ima li glazba, odnosno glazbene aktivnosti koje se provode u vrtiću, utjecaj na razvoj govora kod djece jasličke dobi. Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću „Jabuka“ u Zagrebu, u starijoj jasličkoj skupini u kojoj boravi devetnaestero djece u dobi od dvije godine. Istraživanjem se želio provjeriti utjecaj učestale primjene glazbenih aktivnosti na brži razvoj djetetova govora. Željelo se istaknuti kako glazbene aktivnosti mogu bogatiti dječji vokabular te koliko je važna njihova primjena u dječjem vrtiću, osobito kod djece u jasličkoj dobi.

Razvoj dječjeg govora je veoma složen i suptilan proces koji započinje od trenutka rođenja, a neki znanstvenici tvrde da započinje još za vrijeme trudnoće. Govor je socijalni fenomen i njegov je razvoj moguć isključivo u uvjetima ljudskog okruženja. On je uvijek bio i ostao osnovni način komunikacije među ljudima. Preduvjeti za njegov razvoj su: dobro zdravlje, uredno razvijeni govorni organi, uredan sluh, uredan intelektualni razvoj te stimulativno okruženje. Mala djeca usvajaju jezik tako brzo, lako i tijekom razvojnog razdoblja u kojem su njihove kognitivne sposobnosti još uvijek prilično nerazvijene. Obitelj je najbliže i najprirodnije okruženje djeteta te zato ona ima najveću ulogu u procesu dječjeg razvoja, uključujući i govora. Uz roditelje važna uloga pripada i predškolskim ustanovama. Planiranim odgojnim pristupom odgajatelj doprinose razvoju govora djeteta. Vrlo je važno puno pričati djetetu, slušati dijete, čitati mu i pjevati...

U radu se ističu pozitivni učinci glazbe, kako na govor, tako i na cijelo tijelo. Ukazuje se na važnost prvih glazbenih igra, cupkalice, tapšalice, igre zvukovima, kao jednog od najboljih sredstava kojima se potiče govor. Navode se i igre prstićima, koje su uz cupkalice i tapšalice, snažno sredstvo za poticanje razvoja govora.

KLJUČNE RIJEČI: *govor, glazba, brojalica, dijete*

SUMMARY

“A native sings when he addresses unknown forces, a mother sings when she puts her child to sleep, the worker sings when he works, the peasant in the field sings and the child in his games, the old man sings when the sun shines, sings the one who loves and who hopes. And only if humanity were banned from singing, we would understand that it is the need of human life.”

Rossa Agazzi

The aim of this paper is to investigate whether the music, that is, the musical activities carried out in kindergarten have impact on speech development in children of nursery age. The research was conducted in kindergarten "Jabuka" in Zagreb in an older nursery group in which there are nineteen children at the age of two. The research sought out to test the impact of the frequent use of musical activities to accelerate the development of the child's speech. It was wanted to point out how musical activities can enrich children's vocabulary and how important their application is in kindergarten, especially in children at the nursery age.

The development of children's speech is a very complex and subtle process that starts from the moment of birth, and some scientists believe it begins as early as pregnancy. Speech is a social phenomenon and its development is possible only in the conditions of human environment. It has always been and remained the basic way of communication between people. Preconditions for its development are: good health, properly developed speech organs, orderly hearing, orderly intellectual development and stimulating environment. Young children learn language quickly and easily during development periods in which their cognitive abilities are still quite undeveloped. Family is the closest and most natural environment of the child and therefore it has the greatest role in the process of the child development, including speech. In addition to parents, an important role belongs to preschool institutions. Through a planned educational approach, educators contribute to the development of the child's speech. It is very important to talk to the child, listen to the child, read to him, sing...

The paper emphasizes the positive effects of music, both on speech and on the whole body. The importance of the first musical games, nursery rhymes, rhythmical games, sound games is pointed out, as one of the best means of encouraging speech. Finger games are also mentioned, which are next to the nursery rhymes and rhythmical games, a powerful means of stimulating speech development.

KEY WORDS: *speech, music, rhymes, child*

1. UVOD

Izbor teme ovog diplomskog rada nastao je iz razloga što imam dosta iskustva u radu sa djecom jasličke dobi. U svom dosadašnjem radu primjetila sam kako djeca te dobi pokazuju veliki interes za glazbene aktivnosti, posebice za igre s prtićima, te me je to potaknulo na razmišljanje utječe li glazba i glazbene aktivnosti na razvoj govora kod djece jasličke dobi.

Opće je poznato da dijete u majčinoj utrobi može čuti zvukove koji ga okružuju. Lecanuet (1996) navodi da glazba može pružiti posebne mogućnosti vrlo maloj djeci, budući da je odaziv na glazbene zvukove i strukturu vidljiv i prije rođenja. Neki znanstvenici tvrde kako se izlaganjem klasičnoj glazbi poput Beethovena ili Mozarta bolje razvija opća inteligencija, ubrzava učenje i pamćenje i ublažava fizička bol. Osluškujući zvukove koji ga okružuju, dijete je sposobno raspoznati majčin glas i reagirati na njega. Već tada, u tom trenutku, započinje razvoj govora. Što je dijete više izloženo i uključeno nekom obliku verbalne komunikacije, veće su šanse da će prije razviti vlastiti govor. Djeca uče govoriti po određenom modelu, uzoru, a ako taj model nedostaje, govor će se razvijati vrlo sporo, ili se uopće neće razviti (Velički, 2009). Stoga je vrlo važno djecu izlagati glazbi koja može zamijeniti fizički uzrok u procesu učenja govora.

Jedno od najboljih sredstava za razvoj dječjeg govora su dječje brojalice zbog ritma koji njima dominira, strukture koja se lako percipira i pamti te karaktera koji uključuje pravila. One su bliske i prirodne djeci i djeca ih rado izgovaraju. Osim brojalica razvoju govora pogoduju i glazbene igre koje su usko vezane uz pokret. Govor, ritam i pokret čine neodvojivu cjelinu kada govorimo o usvajanju jezika. Razina razvoja govora u djece izravno ovisi o stupnju formiranosti finih pokreta prstiju ruku. Kratke, ritmične pjesmice, koje se prate pokretima prstiju, ruku i tijela, pružaju vrlo dobru stimulaciju za razvoj govora te tako posredno utječu i na razvoj cjelovite ličnosti djeteta (Velički, 2006).

2. Faze razvoja govora u pripremnom predverbalnom periodu (od rođenja do 12 mjeseci)

Govor je više psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenje drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija. Govor se razvija sustavno i predvidivim redosljedom. Samim rođenjem djeteta donosi na svijet predispozicije za učenje govora. Osjetljivo razdoblje za usvajanje govora je u ranom djetinjstvu. "Prema E. H. Lennenberg (Spencer, 2010), kritični period u kojem djeca započinju govoriti nalazi se u rasponu od 18 – 24 mjeseci poslije rođenja, a period od druge godine do puberteta smatra se osjetljivim razdobljem za razvoj govora."¹ Zanimljivo tumačenje daje Starc (2004), kada detaljno objašnjava razvoj govora koji prema mišljenju autorice teče u nekoliko aspekata, evo nekih:

- glasovni (fonološki) razvoj
- rječnički (značenjski/semantički) razvoj
- razvoj gramatike
- komunikacijski (pragmatički) razvoj
- razvoj znanja o govoru (metalingvistička svijest)

Govorni se razvoj prati preko dva osnovna razdoblja predverbalno i verbalno. Predverbalno razdoblje je razdoblje od rođenja do prve smislene riječi, prema nekima do prve rečenice. U predverbalnom se razdoblju stvaraju važni preduvjeti za kasniji razvoj govora i jezika. Dok je verbalno razdoblje razdoblje od prve smislene riječi/rečenice do automatizacije govora, što se događa oko desete godine, i bogaćenja rječnika, složenije rečenice, kultiviranje govora.

¹ Starc i dr., 2004, 26

2.1 Prva faza

Prva faza razvoja govora traje od rođenja do 8. tjedna (2. mjeseca). To je faza fiziološkog krika i refleksnog glasanja. Primjerice, to su spontana glasanja koja odražavaju fiziološko i emotivno stanje bebe. Beba uzdiše, kiše, kašlje, plače kada je gladna ili osjeća nelagodu. Majka počinje vrlo brzo razlikovati plač koji je izraz manje nelagode od plača koji je izraz boli i prema tome određuje svoje ponašanje.

Kao što beba čini mnoštvo spontanih pokreta nožicama, ručicama i prstićima tako također nesvjesno pokreće govorne organe. Procjena krika bebe ima vrlo važno značenje. Krik zdravog novorođenčeta je glasan, bistar, čist s kratkim uzdahom i produljenim izdahom. Simptom rizika mogućeg poremećaja govora je kada je dječji krik prodoran ili vrlo tih. Kada se sastoji od kratkih naglih vriskova ili tihog jednoličnog stenjanja i kada dijete plače nekoliko dana za redom kada ga ništa ne boli i ne smeta. U dobi od oko 2. mjeseca djeca počinju proizvoditi jednosložne vokalne zvukove poznate kao gukanje – a, o i povremeno kombinaciju suglasnika i samoglasnika kao na primjer gu. Time započinje faza gukanja. Za razliku od glasova koji su se ranije javljali i koji su obično upućivali na neko stanje neugode ovi su novi glasovi obično udruženi sa smješkanjem ili smijanjem i prenose pozitivne emocije. (Posokhova, 1999)

Jedan od simptoma usporenog razvoja govora je i kada dijete ne reagira na jake zvukove. Prva faza je vrlo važna za cjelokupni govorni razvoj jer u prvoj fazi počinje stvaranje prvih za govor važnih senzomotoričkih živčanih veza.

2.2 Druga faza

Druga faza razvoja govora traje od 8. do 20. tjedna (2. do 5. mjeseca). Ta je faza praćena kvalitetnom promjenom krika, pojavom smijeha i gukanja. Krik se mijenja ovisno o stanju bebe. Krik nije nimalo jednoličan, već je veoma izražajan i bogat.

U dobi od drugog mjeseca, a najkasnije do trećeg dojenče počinje spontano proizvoditi jednosložne vokalne zvukove poput aaa, ooo, eee.... U tijeku prvih mjeseci broj glasova se povećava tako da već u drugom mjesecu dojenče ima znatno više glasova nego što ih ima u materinskom jeziku. Kasnije zbog izloženosti materinskom jeziku svi glasovi koji mu ne pripadaju bit će odbaćeni. Glasovi gukanja oko trećeg mjeseca posebno su intenzivni kad se roditelj obraća djetetu emotivno toplo, uz tihi govor. (Starc i dr., 2004) Beba na različite načine daje majci glasovne signale da je gladna, mokra, da je nešto boli. Beba reagira na govor roditelja vlastitim glasovnim reakcijama. Odgovara smijehom na ugodne glasove te plaće na ljutite i neugodne. U toj fazi je vrlo važno s bebom ostvarivati što bogatiju emotivnu komunikaciju. Važna uloga druge faze razvoja govora sastoji se u tome da se ostvaruje prijelaz od refleksnog spontanog glasanja prema komunikativnom glasanju. Tako zdrava beba aktivnije guće u prisutnosti odraslih osoba. (Posokhova, 1999)

Simptomi rizika poremećaja u govoru u drugoj fazi su odsutnost ili nedostatak intonacijske izražajnosti krika i gukanja, jednolično, monotono, tiho, usporeno gukanje, odsutnost socijalnog smijeha, dominacija nazalnih glasova u krik, izostaje reakcija na poznati glas, neće se umiriti na zvuk majčinog glasa, ne zanima ga igračka koja proizvodi zvuk.

2.3 Treća faza

Treća faza traje od 16-20 do 30. tjedna (4-5. – 7,5. mjeseca). U toj se fazi pojavljuju glasovne igre i brbljanje.

"U četvrtom mjesecu gukanje postaje sve složenije. Kretanje jezikom su sve bolje, a i jezik ima više mjesta jer je beba porasla. Sa sve boljim oponašanjem glasovnih podražaja iz okoline, počevši od četvrtog do petog mjeseca, postupno iz dječjega gukanja nestaju glasovi kojih nema u njegovoj govornoj sredini, a gukanje sve više sadrži glasovne sklopove slične jeziku sredine".² "U dobi od oko 6 mjeseci postupno se pojavljuje početno slogovno glasanje (baaa, maaa, taaa) koje kasnije prelazi u slogovno brbljanje koje se sastoji u ponavljanju slogova uz kontrolu sluhom. Time započinje faza slogovanja. U toj dobi počinje i ovladavanje govornim disanjem, to jest usklađivanje disanja i produkcije glasova. U mjesecima koji slijede dijete dodaje nove i nove različite glasove uključujući i neke koji se javljaju samo u drugim jezicima. Istraživanja pokazuju da je slogovanje djece iz različitih jezičnih sredina vrlo slično. Dijete imitira glasove odraslih nakon šestog mjeseca, igra se govornim organima stvarajući mnoštvo glasova. Taj period je od ogromnog značenja u govornom razvoju jer se ostvaruje spajanje odvojenih glasova u glasovne sekvence na temelju kojih se gradi govor."³

Simptomi rizika poremećaja u govoru u trećoj fazi su odsutnost ili ukočenost slogovnog brbljanja, jednolično usporeno brbljanje koje nije povezano s komunikacijom, izostaje reakcija na poznati glas, nakon šestog mjeseca ne imitira glasove odraslih, ne pokazuje zanimanje za zvučne igračke, ne smije se glasno. (Posokhova, 1999)

² Starc i dr. , 2004

³ Posokhova, 1999

2.4 Četvrta faza

Četvrta faza traje od 20-25. do 50. tjedna (5-7,5. – 12,5. mjeseca). Prati se aktivnim slogovnim brbljanjem. Tek sada glasovi dječjeg brbljanja počinju podsjećati na prave glasove materinskog jezika. Tu dijete kontrolirano upotrebljava iste slogove (ba-ba, ma-ma, ta-ta, pa-pa). Brbljanje postaje socijalno. (Posokhova, 1999)

"U literaturi često se ističe da od petog ili šestog mjeseca dijete počinje oponašati glasove koje čuje od drugih tako da se glasovi materinskog jezika redovito ponavljaju i vježbaju, a drugi glasovi nestaju."⁴ Dijete aktivno brblja u igranju s odraslima, brbljanjem pokušava privući pozornost odrasle osobe, pruža ručice, igračke, pažljivo sluša ljudski govor. Kod zdrave djece slogovno brbljanje postaje samostalna komunikativna aktivnost. Nakon 8.-9. mjeseca slogovno glasanje postaje mnogo bogatije. Dijete počinje spajati različite slogove i izgovara ih sa značenjem uz gestovnu imitaciju. U tom periodu je dijete više usmjereno na odrasle i na okolinu. Ono se smije i hihoće, vrišti od veselja, obraća na sebe pozornost kašljanjem i uzvicima, vole igre sakrivanja. Brbljanje mu je zabava, ali i znak omiljene komunikacije. "Na kraju prve godine života dijete svjesno reagira na vlastito ime, na riječ NE, usmjeruje pogled prema imenovanim osobama i igračkama, razumije geste, izraz lica i promijene u tonu glasa i odgovara na njih, maše pa-pa.... Razdoblje govornog razvoja u kojem djeca iznenada počinju usvajati riječi, osobito riječi označavanja, velikom brzinom započinje tek oko osamnaestog mjeseca."⁵

Posebno je oštra reakcija na odvajanje od majke što može utjecati na pojavu odstupanja u govornom razvoju. U tom je periodu veoma važno ostvarivati predmetnu komunikaciju s djetetom putem jarkih šarenih igračaka i predmeta. Nedostatak predmetne komunikacije s odraslima te rano odvajanje od roditelja mogu ozbiljno kočiti razvoj govora. Upravo se ta faza smatra vrlo osjetljivom fazom za razvoj govora. Simptomi rizika pojave poremećaja govora tijekom četvrte faze su odsutnost ili ukočenost slogovnog brbljanja, jednolično usporeno brbljanje koje nije povezano s komunikacijom, ne odaziva se na svoje ime, nema kontakt očima sa sugovornikom, nerazumijevanje i neslijeđenje jednostavnih govornih uputa kao što su: "Daj mi!", "Dođi!", "Pusti to!", "Pogledaj me!".⁶

⁴ Starc i dr., 2004

⁵ Posokhova, 1999

⁶ Posokhova, 1999

3. Razvoj govora od prve do šeste godine

"U dobi od 1 do 2 godine dijete počinje izgovarati svoje prve riječi sa značenjem. Potkraj druge godine počinje povezivati dvije i više riječi u verbalne iskaze čime se završava predverbalna faza u razvoju govora i počinje verbalna."⁷ Tijekom prve godine života posebno se intenzivno razvija intonacijski element govora povezan s emocijama, gestama i mimikom. Tu se priprema glasovna baza govora i razumijevanja. Na temelju toga pojavljuju se prve smislene riječi. Nakon što je dijete napunilo jednu godinu i izgovorilo svoju prvu smislenu riječ razvoj govora se prati prema broju riječi koje dijete upotrebljava. Normalno jednogodišnje dijete vlada nekolicinom riječi, dvogodišnje s 200-300, trogodišnje sa 1500-2000 riječi. To znači da se bogatstvo dječjeg rječnika intenzivno razvija.

"Kao što je poznato, svaka osoba kao i svako dijete ima aktivan i pasivan rječnik. U pasivan se ubrajaju one riječi koje dijete zna, ali ih ne upotrebljava u vlastitom govoru. Dok je aktivan rječnik onaj koji dijete upotrebljava. Vrlo je važna njegova veličina jer prema veličini aktivnog rječnika se procjenjuje mentalni razvoj djeteta."⁸

Usvajanje riječi i njihova značenja započinje u djetetovoj drugoj godini. Djetetove su prve riječi one kojima imenuje stvari koje su mu poznate i važne poput hrane, igračaka i članova u obitelji. U drugoj godini, osobito u prvoj polovici, govor se sastoji od pojedinih riječi (imenica i glagola) koje je dijete usvojilo iz govora odraslih ili stvorilo samo. U posljednjoj polovici druge godine dijete počinje spontano povezivati dvije riječi i stvarati svoje prve rečenice. Dvogodišnje dijete mnogo više razumije nego što može samostalno izraziti riječima. Izgovor većine glasova je još nejasan. Dijete odgovara na pitanja Tko?, Što?, Gdje?, sluša kratke priče, izražava emocije, shvaća opasnosti, uključuje se u kratki dijalog.... Značenje pojedine riječi u drugoj godini je veoma široko. No ta pojava se smanjuje i nestaje kada se dječji rječnik obogati novim riječima. (Posokhova, 1999) U dobi od druge do šeste godine izgovor glasova postaje razumljiv i jasan, rječnik se veoma obogaćuje i govor postaje gramatički ispravan.

⁷ Starc i dr., 2004

⁸ Posokhova, 1999

"Govor trogodišnjaka je razumljiv i služi osnovnoj svrsi – komunikaciji. Sve što kaže razumljivo je i stranim osobama."⁹ Od dvije i pol do tri godine dijete dobro razumije kratke pričiice i bajke. Od četvrte do šeste godine razumije složene proširene rečenice te je usvojilo značenje većine gramatičkih kategorija koje upotrebljava u vlastitom govoru. Postavlja pitanja Zašto?, Kada?, Što ako?, zna svoje ime, godine i spol, traži dopuštenje, uključuje se u duži dijalog.... (Andrešić i dr., 2010)

Kod djeteta pete i šeste godine izgovor svih glasova je pravilan. Dijete koristi složene rečenice sa svim vrstama riječi gramatički pravilno, ima koncept vremena danas, jučer, sutra, ujutro, navečer, prisutan je interes za slova i knjige, zna napisati svoje ime.... Dok dijete staro sedam godina lako koristi složene rečenične strukture, usvaja apstraktne pojmove npr. bogatstvo, ljubav, mržnja, imenuje dane u tjednu, vodi duge razgovore, kontrolira glasnoću-volumen, prisutan je pojačani interes za slova-pisanje, uspostavlja se veza slovo-glas, poznaje slova i počinje pisati.... (Andrešić i dr., 2010) Znači starije predškolsko dijete vlada uspješnim govornim sporazumijevanjem. No razvoj govora se nastavlja i dalje. Rječnik se i dalje aktivno bogati novim riječima, usvajaju se složenije gramatičke strukture. (Posokhova, 1999)

Tablica 1. DOB POJAVE STANDARDNOG IZGOVORA GLASOVA U GODINAMA¹⁰

1-2 Godine	2-3 godine	3,5-4,5 godine	4,5-5 godina
A, O, E P, B	I, U F, V, T, D, N, NJ M, K, G, H, J	S, Z, C, Š, Ž L, LJ	Č, Ć, DŽ, Đ R

⁹ Starc i dr., 2004

¹⁰ Posokhova, 2005, 11

4. Povezanost govora i glazbe

Govor je osnovno obilježje čovjeka. Govorimo zato jer nam je govor prirodan i potreban. Čovjek je biće koje govori. Tom tvrdnjom se želi reći da tek govor osposobljava čovjeka da bude ono biće koje čovjek i jest. U procesu rađanja govornog jezika ljudi su primjenjivali ogroman stvaralački napor koji se protezao kroz dugo vremensko razdoblje.

Fenomen govora je tako jednostavan i prirodan, a u isto vrijeme čudesan. Šmit (2001) navodi da je govor budio veliko zanimanje znanosti, posebno lingvistike i fonetike. Također govori da su Jacobson, Chomsky, Piaget i Guberina, da bi objasnili fenomen govora, tražili odgovore proučavajući dječji govor. Željeli su spoznati izvor ljudskog govora, njegovu suštinu i prirodu.

Gledajući govor sa lingvističkog gledišta, govor je situacijska struktura. Govorna struktura ovisi od strukture emisije i percepcije koje su međusobno ovisne i upravo ta ovisnost omogućuje komunikaciju. Zahvaljujući strukturnoj organizaciji svih sastavnica govora možemo globalno razumijeti komunikaciju. Akademik i lingvist Petar Guberina u svojoj knjizi „Zvuk i pokret u jeziku“ ističe da su vrednote govornog jezika svi elementi lingvističkog izričaja koji se javljaju i ostvaruju u govoru i koji imaju svoju lingvističku vrijednost na osnovi zvuka i pokreta. Vrednote govornog jezika su: intonacija, ritam, intenzitet, napetost, pauza, tempo, gesta i realni kontekst. U tim vrednotama govornog jezika osjećamo nedjeljivu povezanost između glazbenih i jezičnih elemenata. Vrednote govornog jezika pune su tonova, intenziteta i pokreta. One raskidaju okvire riječi i granice između glazbe i govora. Riječi postaju glazba i pokret kao što su to postale vrednote govornog jezika. Ritam i melodija govornog jezika u savršenoj mikroharmoniji zvuka i pokreta čine jedinstveni lingvistički izraz. Sve dok ta harmonija postoji, postoji i razumijevanje, a upravo to razumijevanje ostvaruje komunikaciju.

Tablica 2. TABLICA ODAZIVA GLASOM NA GLAZBU DJECE DO DVIJE GODINE¹¹

Dob djeteta Mjeseci	Gukanje	Gukanje, pjevušenje i pjevanje	Ukupno
3	5%	0%	5%
6-7	15%	15%	30%
8-9	50%	50%	100%
11-13	40%	60%	100%
17-19	10%	90%	100%
23-25	0%	100%	100%

¹¹ Manasteriotti, 1981, 14

5. Ta prekrasna umjetnost glazba

Od svih umjetnosti glazba je djeci najmlađe dobi najdostupnija od rođenja. Njezin živahan i dinamički govor privlači dječju pažnju i već kod prvih susreta izaziva radost. Istraživanja su dokazala da su rezultati odgojnoga rada s djecom utoliko veći ukoliko se taj rad zasniva na njihovim emocijama, čuvstvima ugone i radosti. „Radosno raspoloženje potiče dijete na aktivnost, budi njegov interes, radoznalost i želju da upozna osobe i predmete svog interesa, a olakšava mu izvođenje onih radnji koje su za njega teže.“¹² Kako glazba izaziva radost djeteta već od prvih mjeseci njegova života, nije preuranjeno ni suvišno započeti sa glazbenim odgojem već u prvoj godini djetetova života.

Ljubav prema umjetnosti treba usađivati u dijete od najranijega djetinjstva. „Što se više razvija i usavršava sistem odgoja djece u ranom djetinjstvu, muzički se odgoj sve više nameće kao njegov prijeko potreban sastavni dio, jer su veze djeteta s muzikom duboko ukorjenjene i u njegovom biološkom i fiziološkom ustrojstvu kao i u njegovom psihičkom životu.“¹³ Manasteriotti (1981) navodi kako istaknuti pedagozi prošlosti Komensky, Rousseau, Pestalozzi, Frobel, Krupska i drugi su smatrali glazbu značajnim sredstvom odgoja i to zato što ona može odgojno utjecati na čovjeka na svim stupnjevima njegova razvoja. Pokazalo se da su granice odgojnog djelovanja glazbe na dijete znatno veće nego što se je prije smatralo te da glazba utječe na cjelokupan razvoj djeteta, na njegov tjelesni, intelektualni i emocionalni razvoj.

Posebno se naglašava važan doprinos glazbenoga odgoja u razvoju govora. Djeca pjevanjem aktiviraju govor, razvija se razvijanje njihova glasa, njihov se riječnik obogaćuje riječima koje još uvijek ne upotrebljavaju u govoru. Pjevanjem se mogu ispraviti nedostaci koji se ponekad javljaju u djetetovu govoru. Može se ispraviti nejasan ili nepravilan izgovor nekih glasova ili pak zamjenjivanje jednog glasa drugim. Pjevanjem se razvijaju i pluća i prsni koš, a disanje pri pjevanju postaje ravnomjernije i dublje, a sve to pridonosi razvoju jasnoga i pravilnoga govora kao i općem fizičkom i psihičkom razvoju djeteta.

¹² Manasteriotti, 1981

¹³ Manasteriotti, 1981

6. Utjecaj glazbe na dječji razvoj od najmlađe dobi

Početak bavljenja glazbom preporučuje se od najranije dobi, a dobrobiti su razvoj kreativnosti, bolje i slobodnije izražavanje, jače samopouzdanje pa čak i bolji rezultati u školi. Mnogi znanstvenici bave se proučavanjem utjecaja glazbe na razvoj djeteta, mnoge su fascinantne studije objavljene i javnosti dostupne, i svi su složni u tome da ima mnogo benefita i da je za razvoj odlično da se dijete bavi glazbom. Dobrobiti bavljenja glazbom su razvoj audio-vizualne percepcije, sluha, govora, kontrole glasa, motorike, kombinatorike, povezivanje konkretnog i apstraktnog razmišljanja, strpljenja, ljubavi prema glazbi, samopouzdanja. Učenje glazbe samo po sebi je korisno jer potiče razvoj kreativnosti, samostalnog izražavanja kroz glazbu pjevanjem, pokretom i sviranjem na dobno primjerenim instrumentima, čime se razvijaju temeljne glazbene vještine, a aktivno stvaranje glazbe utječe i na djetetov kognitivni, psihomotorni i socijalni razvoj. Svako dijete može naučiti pjevati i ritmički se kretati uz glazbu, ako ga dovoljno rano, u ugodnom i poticajnom glazbenom okruženju, na dobno primjeren način izložimo glazbi jer poznato je da se djeca rađaju s određenim dispozicijama za razvoj glazbenih sposobnosti.

Glazba pozitivno utječe na fizičke i umne sposobnosti te je veoma važna za razvoj svakog djeteta. Djeca vole glazbu, a mnoga istraživanja pokazuju da je ona dobra za njihov razvoj. Glazba je veoma važna za razvoj svakog djeteta. Ona pozitivno utječe na djetetove fizičke i umne sposobnosti te omogućuje razvoj estetskog odnosa prema glazbi i umjetnosti općenito. Gotovo svako razdoblje u povijesti čovječanstva priznavalo je glazbu kao bitan čimbenik u procesu učenja i formiranja pojedinaca te je bila i sastavni dio obrazovanja. Poznato je da se kod osoba koje se aktivno bave glazbom poboljšavaju glazbene sposobnosti, ali manje je poznato da se razvijanjem glazbenih sposobnosti i općenito razvija pojedinac.

Raznim glazbenim aktivnostima, pjevanjem pjesama, glazbenim igrama te slušanjem glazbe, već od prvih dana djetetova života utjecat ćemo na razvoj njegove muzikalnosti, kao i na njegov cjelovit razvoj. „Glazbom obogaćujemo dječje emocije, razvijamo smisao za lijepo, utječemo na razvoj njegovih glazbenih, intelektualnih i tjelesnih sposobnosti. Zato već od prve godine djetetu valja omogućiti što češće susrete s glazbom kao izvorom radosti i vedrine.“¹⁴

¹⁴ Marić; Goran, 2013

Glazbena iskustva započinju u najranijoj dobi i to pasivnom glazbenom aktivnošću - slušanjem. Na taj su način djeca podvrgnuta ugodnim podražajima koji potiču razvoj mozga. Ako je dijete aktivno uključeno u glazbene aktivnosti (sviranje, pjevanje, plesanje), ono će unaprijediti sljedeće funkcije:

- komunikacijske vještine (verbalne i neverbalne)
- vizualnu i auditivnu percepciju
- slušnu diskriminaciju
- kognitivne procese: pamćenje, mišljenje, opažanje i djelovanje
- motoričke vještine: grubu i finu motoriku
- kreativnost i apstraktno mišljenje

Postoji znatna količina dokaza da zvuk može stimulirati fetus, te da djeca taj zvuk mogu prepoznati nakon rođenja. U jednoj studiji provedenoj na skupini majki gdje su njihove nerođene bebe slušale zvukove violine. Nakon rođenja, pratilo se iskazivanje ponašanja u razdoblju od 0 do 6 mjeseci. Skupina djece koja je slušala glazbu bila je znatno naprednija u grubljim i finijim motoričkim aktivnostima, u lingvističkom razvoju, nekim vidovima somatsko-senzitivne koordinacije i dijelu kognitivnog ponašanja.

Druga proučavanja ukazuju da stimulacija glazbom može ubrzati razvoj, potaknuti na sisanje i utjecati na dobivanje tjelesne težine. Također postoje dokazi da glazba može povoljno utjecati na bebe koje su prerano rođene ili su bile nedovoljne tjelesne težine pri rođenju. U usporedbi s grupom koja nije imala glazbenu stimulaciju, ona grupa koja je slušala glazbu dobila je na tjelesnoj težini, povećala unos hrane i djeca su kraće ostajala u bolnici. Bebe mogu razlikovati različite tipove glazbe. Interakcija između majke i djeteta koja uključuje glazbene aktivnosti, npr. glazbene igre, upotreba glazbenih igračaka, može pomoći u razvijanju komunikacijskih veza i ubrzati razvoj govora. Proučavanja odnosa majke i djeteta pokazuju da one imaju vlastiti određeni ritam, koje majka i dijete dijele. Svako od njih počinje djelovati u glazbeni logičnom vremenu pravilno se izmjenjujući.

6.1 Zadaci glazbenog odgoja

Glazba unosi ljepotu i radost u svakodnevni život čovjeka, a kao odgojno sredstvo dobiva samo onda svoju pravu vrijednost ako je u skladu s općim odgojnim ciljem našega društva, a to znači da pridonosi razvoju tjelesnih, umnih, moralnih, estetskih i radno-tehničkih sposobnosti, tj. da dijete svestrano razvija.

Glazbene aktivnosti: sviranje, pjevanje, izvođenje pokreta, plesanje pridonose tjelesnom razvoju djeteta. Kada dijete svira razvijaju se i usklađuju pokreti ruku i prstiju i jača njihova muskulatura. Kada dijete pjeva razvija se govorni organ, prsni koš, disanje, muskulatura vrata i grla. Kada pleše ili izvodi uz glazbu druge pokrete razvija se gipkost, usklađenost, ljepota pokreta nogu i ruku. Sve te aktivnosti stvaraju u djetetu radosno raspoloženje.

Umni razvoj djeteta zavisi o razvoju osjetnih sposobnosti i razvoju osjetila, osobito sluha, vida i opipa. Djeca stječu osnovna znanja o glazbi, o njezinim izražajnim sredstvima, vrstama instrumenata, sadržajima, karakteru itd. Novim znanjem bogate rječnik – razvijaju govor, kao i sposobnosti doživljavanja i izražavanja glazbe.

Sva su djeca sposobna za glazbene aktivnosti, a po svojim sposobnostima i sklonostima međusobno se razlikuju. Zapažamo razlike u sluhu, osjećaju za ritam, glazbenom pamćenju, u sposobnostima zapažanja i reagiranja, u stvaralačkim sposobnostima i interesima za pojedinu vrstu glazbe. Zato je potrebno upoznati i zadatke glazbenog odgoja za predškolsku djecu, da možemo pravilno, prema razvijenim mogućnostima djeteta, usmjeravati odgojni utjecaj. Prvi i osnovni zadatak roditelja i odgajatelja jest razvijati interes za glazbu i želju u djece da sudjeluju u raznim glazbenim zanimanjima – da pjevaju, slušaju glazbu, sviraju i plešu, izvode pokrete uz glazbu. Stvaranje interesa za glazbu zavisi o izboru glazbe, koja mora biti svojim sadržajem i izražajnim sredstvima djetetu pristupačna. Prema tome, važan je izbor pjesme koju želimo da dijete pjeva, kao i glazbe koju će slušati, bila ona vokalna (pjevanje) ili instrumentalna (sviranje). Izborom vrijednih i djeci pristupačnih glazbenih djela treba utjecati na razvoj dobrog ukusa.

Prema mogućnostima, potrebno je djeci osigurati sredstva za razvoj njihovih stvaralačkih sposobnosti. To možemo ostvariti ako za djecu znamo odabrati vrijednu glazbu za pjevanje i slušanje, da ih potičemo i učimo pjevati pjesmice, slušati glazbu i da im pružimo mogućnosti izvođenja slobodnih i određenih pokreta. Da im osiguramo sredstva za sviranje, na primjer udaraljke, zvečke, zvonca, praporce, glazbeni loto (igra kojom provjeravamo i proširujemo znanje djece o glazbenim instrumentima). Da i sami glazbu volimo i služimo djeci kao dobar primjer. Načini na koji možemo djeci približiti glazbu mogu biti različiti.

Pjevanje je najpristupačnija i najraširenija glazbena aktivnost u predškolsko doba. Djeca rado pjevaju, sama i s drugima, bilo svojim vršnjacima ili odraslima, bez obzira na razvoj svojih glazbenih sposobnosti i glasovnih mogućnosti. Pjevanje stvara radost i veselje, razvija samopouzdanje u vlastite snage. Do odlaska u školu svako predškolsko dijete ima neka iskustva s pjevanjem i zna nešto otpjevati s više ili manje samostalnosti.

NOSIĆ

1. Daj mi ma-ma ma-ra-mi-cu o - bri-s'o bih nos jer sam i - š'o bos.
do - bi - o sam hu-nja-vi - cu
2. Haj - de ja - dni mi - šu ma - li ne-moj pla - kat' ti sla - tki bit će sni.
Ka - da o - ve su - ze pro - đu

15

Slika 1. Prikaz pjesme za jasličku skupinu Nosić (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

¹⁵ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 5

6.2 Slušanje glazbe

Slušanjem glazbe dijete se susreće neposredno nakon rođenja bilo to da mu majka pjeva ili svira glazba izvedena na nekom instrumentu. Slušanjem pravilno izabrane glazbe, za određenu dob, stvara se i razvija kod djeteta potreba i navika slušanja muzike. Time se razvija njegova slušna pažnja i sposobnost primanja glazbe te tako dijete prikuplja i asimilira svoje prve glazbene dojmove i iskustva.

„Glazbeno djelo može biti duže vrijeme prisutno sasvim nenametljivo u djetetovu okruženju dok ga ne zavoli i prepozna. Prvi susret s glazbenim djelom može biti i emotivno naglašen, dobro pripremljen aplikacijom ili nekim drugim materijalom, poticajnim pokretom ili djeci bliskim sadržajem. Snažnim doživljajem pobuđuje se interes djeteta i želja da istu glazbu ponovno čuje, uživa u njoj i bolje je upozna. Ponavljanje slušanja glazbenog djela uvijek je iznova zanimljivo ako se provodi kroz igru, pokretom ili plesom, likovnim izražavanjem, kroz priče, scensku igru ili lutkama.“¹⁶

Izbor glazbe za slušanje odgovoran je zadatak, jer ne želimo dijete samo zabaviti već i odgajati. Ima vrlo mnogo vrijedne glazbe, na primjer koncerti, simfonije, sonate, ali ona nije pristupačna shvaćanju predškolskog djeteta. U izboru glazbe za djecu i slušanje prednost imaju pjesme raznih sadržaja i kratke, instrumentalne skladbe, koje imaju jasno određen sadržaj bilo da što prikazuju ili opisuju. Takve skladbe nalazimo bez poteškoća, jer prema svojem sadržaju imaju naslov.

Manasteriotti (1981) navodi da prema upozorenju znansvenika malo dijete treba poštediti od jakih zvukova te mu valja osigurati miran i nesmetan razvoj. Prvi susreti djeteta s glazbom u obitelji moraju biti ugodni i korisni, a to znači da dijete treba slušati glazbu pisanu za djecu, a ne za odrasle.

¹⁶ Marić; Goran 2013

„Slušanje može biti: svjesno i podsvjesno, aktivno i pasivno, emocionalno i racionalno ili analitičko, naivno i produhovljeno, motorično, asocijativno, kognitivno, doživljajno, doživljajno-spoznajno i simboličko. Faze slušanja i raznolikosti slušanja u procesu glazbenog odgoja omogućuju dvije osnovne kategorizacije slušanja. To su pasivno i aktivno slušanje.“¹⁷

Pasivno slušanje je ono koje ne izaziva ili ne uključuje emocionalno i intelektualno uživanje te ono može biti svako slušanje koje izaziva čulnu ugodu ili stvara raspoloženje, ugođaj. U glazbeno-odgojnoj praksi u procesu slušanja glazbe pasivno slušanje je negativna pojava dok u vrtiću postoje trenuci kada je pasivno slušanje ne samo prisutno već i poželjno. Primjerice slušanje glazbe kao poticaj u igri u kutićima, igra za slobodan ples ili pokret za uspavlivanje, buđenje, pri dolasku u vrtić, pri odlasku iz vrtića. Za te svakodnevne dječje aktivnosti glazba je motivacija.

Aktivno slušanje otkriva da čuti glazbu može onaj tko je emocionalno i intelektualno zaokupljen izražajnim glazbenim elementima, te uključuje doživljaj i spoznaju. Aktivno slušanje je svjesno slušanje gdje slušatelj svoj estetski doživljaj upotpunjuje spoznajnim elementima glazbenih izražajnosti, dok je intelektualni napor usredotočen na određenu glazbenu pojavu ili osobitost. Slušati glazbenu umjetninu aktivno znači emocionalno, estetski i intelektualno slijediti tijek glazbe. Tako možemo reći da je aktivno slušanje glazbeno intelektualna sposobnost koja se stječe glazbenim odgajanjem, a uvjet za razvoj slušne sposobnosti je sustavno, intenzivno, svakodnevno slušanje u svim prigodama koje omogućuju pristup glazbe k djetetu. „Sposobnost djeteta da se prepusti djelovanju glazbe i da u njoj uživa, potaknut će dječje prikrivene ili zatomljene kreativne dispozicije i sposobnosti u svim odgojnim područjima.“¹⁸

¹⁷ Sam, 1998

¹⁸ Sam, 1998

6.3 Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću

„Aktivnost u vrtiću je način vođenja određenog programa koji vodi do realizacije jednog ili više sadržaja. Odgojitelj se predhodno treba pripremiti da bi djeci pružio izabrani sadržaj.“¹⁹ Ovdje se razmatra vođeni sadržaj, vođena igra u kojoj odgojitelj nudi mnoštvo načina kao sredstvo ostvarivanja ciljeva, realizacije teme aktivnosti, a ne slobodna igra djeteta. Aktivnost mogu započeti i usmjeravati odgojitelji, ali i djeca, te je tu poželjna ravnoteža njihovih vođenja, inicijativa, pitanja i odgovora.

Ako želimo da aktivnosti opuštaju djecu, one bi trebale biti nekompetitivne, te se također savjetuje suradnički, a ne natjecateljski način rada. Vrlo je važno da aktivnosti budu djeci zabavne, bez natjecateljske komponente, tako da djeca nauče uživati u tjelesnim aktivnostima i sportovima te da im nije neugodno u njima sudjelovati.

Aktivnost iz glazbene kulture pripada u vođene (usmjerene) aktivnosti zbog prirode glazbe. Glazba koja se sluša čuje se u cijeloj prostoriji, no to ne znači da očekujemo da se sva djeca priključe odgajatelju u aktivnosti. Međutim, izvođenje glazbe ne smije biti ometano bukom iz kutića u kojima se djeca igraju drugih igara. Razumljivo je samo po sebi da se dvije ili više vrsta zvukova sukobljavaju. Odgojitelj će prije svake glazbene aktivnosti osigurati da istovremeno ne svira druga glaba ili djeca u kutiću glazbe ne sviraju udaraljke. Odgajatelj treba samo započeti pjevati pjesmu kako bi privukao djecu u aktivnost jer glazba je ta koja će sama po sebi privući djecu. Dakle aktivnost iz glazbene kulture samo je uvjetno usmjerena aktivnost.

¹⁹ Gospodnetić, 2015

Temu aktivnosti odgojitelj odabire unaprijed, kako bi na vrijeme razmislio o metodičkom postupku i pripremio se. Gospodnetić (2015) navodi neke primjere sadržaja iz glazbenih aktivnosti u vrtiću, a to su:

- igre s pjevanjem
- obrada pjesme ili ponavljanje pjesme
- obrada brojalice ili ponavljanje brojalice
- aktivno slušanje glazbe
- poticanje dječjeg stvaralaštva
- sviranje na udaraljka

Najčešći sadržaj koji se koristi u vrtiću je sadržaj prvih triju glazbenih aktivnosti, iako bi bilo dobro da se i ostali primjenjuju podjednako često. Iako se riječ „igra“ pojavljuje samo u prvoj vrsti aktivnosti, mora se napomenuti da su i ostale vrste aktivnosti igra. Razlika je u tome što su pravila igre u igrama s pjevanjem stvorila sama djeca, dok za ostale aktivnosti način igre treba smisliti odgojitelj oblikujući metodički postupak. Kako igre s pjevanjem već imaju svoja pravila za njih nije potreban metodički postupak. Djeca najčešće igre s pjevanjem igraju na otvorenome pa se tako s njima igra i u vrtiću.

U glazbenoj aktivnosti se može koristiti više različitih igara, odnosno može se obrađivati isti sadržaj izmjenjujući razne načine obrade koji se isprepliću i tvore metodički postupak. Gospodnetić (2015) navodi tri osnovna načina rada koje odgojitelji svakodnevno koriste u glazbenim aktivnostima:

- pokret – neodvojiv je od glazbe
- aplikacije – slike, lutke....
- udaraljke – instrumenti koji sviraju djeca

Ova tri načina rada koriste se u ovim vrstama aktivnosti:

- kod obrade ili ponavljanja pjesme
- kod obrade ili ponavljanja brojalice

6.4 Pjevanje

Marić i Goran ((2013) definiraju pjevanje kao specifično područje poticanja rane glazbene osjetljivosti djece koje se temelji na shvaćanju prema kojem je pjevanje najčešći oblik početnoga dječjeg muziciranja u ranoj i predškolskoj dobi. Smisao pjevanja precizno je obrazložila poznata talijanska pedagoška djelatnica Rossa Agazzi koja je početkom dvadesetog stoljeća u pedagošku teoriju uvela pojam odgojno pjevanje, te o ulozi odgojnog pjevanja u životu pojedinca kaže: „Pjeva domorodac kad se obraća nepoznatim silama, pjeva majka kad uspavljuje svoje dijete, pjeva radnik kada radi, pjeva seljak u polju i dijete u svojim igrama, pjevuši starac kad zasja sunce, pjeva onaj koji voli i tko se nada. I tek kad bi se čovječanstvu zabranilo pjevanje, shvatili bismo da je ono potreba ljudskog života“²⁰

Pjesma ima veliku ulogu u cjelovitu razvoju djeteta jer slušanjem pjevanja odraslih dijete bogati svoj emocionalni i doživljajni svijet, upoznaje stvari, osobe i zbivanja oko sebe. U prvoj godini života dijete uglavnom sluša i rijetko samo pjevuši, dok se to pjevušanje osobito razvija tijekom druge godine kada dijete pokušava pjevati potaknuto pjevanjem odrasle osobe. Dijete pjevuši neposredno nakon slušanja pjevanja ili istodobno s pjevanjem odraslih te tako postupno postaje svjesno mogućnosti svojega glasa. U trećoj godini dijete se češće pridružuje pjevanju odgojitelja ili roditelja, pa je tada potrebno djeci pjevati pjesme čiji će im sadržaj biti zanimljiv i razumljiv, melodija laka i pamtljiva, malog opsega tonova, a ritam jednostavan. Osobito su prikladne pjesme u kojima se pojedini dijelovi ponavljaju ili se pojavljuju onomatopeje jer takve pjesme djeca lakše i brže pamte. U toj dobi djeca uče pjesme nesvjesno, oponašajući pjevanje odraslih i zato pjesme koje odrasli pjevaju djeci da ih ona upamte, valja pjevati jasno i razgovijetno te ih često ponavljati s radošću i uživljavanjem. Ako dijete slučajno ne razumije točno tekst pjesme ono će često improvizirati i umetati nove, njemu razumljive riječi.

²⁰ Marić; Goran, 2013

Pjevanjem pjesama primjerenih djeci razvija se dječji glas, glazbeni sluh, osjećaj za ritam i govor i obogaćuje se dječji rječnik. Budući da dijete u drugoj i trećoj godini sudjeluje u zajedničkim aktivnostima s drugom djecom upravo to zajedničko pjevanje pridonosi razvoju dječje emocionalne i socijalne zrelosti. U toj fazi dječje se pjevanje razlikuje od djeteta do djeteta i odgojitelj treba biti toga svjestan, pa svakom djetetu treba pristupiti individualno, ovisno o njegovim mogućnostima i sposobnostima.

Marić i Goran navode u svojoj knjizi „Zapjevajmo radosno“ da cilj pjevanja u odgojnim grupama u drugoj i trećoj godini dječjega života nije učenje djece točnom pjevanju određenog broja pjesama, već poticanje djece da prate pjevušeci melodiju i tekst pjesme koju im pjeva odgojitelj kako bi otkrili mogućnosti svojega glasa, te da što češće pjevamo djeci neku pjesmu, može se očekivati da će ju djeca barem djelomično upamtiti i zajedno s nama zapjevati.

Djecu valja poticati da sama izmišljaju male ritamsko-pjevne kombinacije, tj. da pjevaju svoje vlastite „pjesmice“ jer to djeca u toj razvojnoj fazi radi čine, osobito ako pohvalimo njihovu pjesmicu. Često će to biti pjesmice bez određenog teksta, sa samo jednim ili više slogova koje dijete stalno ponavlja. Takve pjesme dijete često pjeva u igri s lutkom, kockama, povlaćeci autić po podu ili u pokretu. Ponekad dijete izmišlja svoju melodiju na već postojeće riječi neke pjesme, ali isto tako može izmišljati i riječi na poznatu melodiju. Tu vrstu dječje aktivnosti valja stalno poticati jer takvo pjevanje ima veliki utjecaj na cjeloviti razvoj djeteta. Tako utječe na stecanje samopouzdanja i samopoštovanja, upoznavanje vlastitih pjevačkih i stvaralačkih sposobnosti, razvoj govora, emocionalni i intelektualni razvoj i drugo.

Marić i Goran (2013) navode kako je vrlo važno stalno imati na umu činjenicu da je u svakom djetetu potrebno poticati i buditi radost pjevanja te da u toj dobi, djetetova prva, druga i treća godina života, nije važan sam rezultat, izvedba pjesme, već djetetova želja da pjeva. Svako djetetovo nastojanje da pjeva trebamo pohvaliti i s njime se skupa veseliti.

Tablica 3. TABLICA USVAJANJA PJESME DJECE U TOKU TREĆE GODINE ŽIVOTA²¹

Broj susreta s pjesmom	Dijete samo sluša	Sudjeluje u pokretima	Pjevuši	Pjeva uz pomoć odrasloga	Pjeva samostalno
1. susret	97%	2%	/	/	/
2. susret	32%	64%	3%	/	/
3. susret	14%	46%	35%	5%	/
4. susret	10%	19%	50%	15%	4%

Na desetom susretu s pjesmom melodiju i tekst pjesme usvaja više od 50% djece, a tek na trinaestom susretu melodiju i tekst pjesme usvaja 100% djece. Praksa je pokazala da je djeci za usvajanje pjesme potrebno dvanaest do četrnaest susreta s pjesmom ako se pjesama izvodi dvaputa bilo da je djeca samo slušaju ili da se uključuju u pjevanje.

²¹ Manasteriotti, 1981, 74

Kišica

V. Fere

Pa - da, pa - da ki - ši - ca na cvije - će, na tra - vu,
Pa - daj, pa - daj ki - ši - ce i o - ro - si cvije - će,

pa - da, pa - da ki - ši - ca i na mo - ju gla - vu.
jer bez te - be, to se zna, pro - cvje - ta - ti ne - će.

22

Slika 2. Prikaz pjesme za najmlađe Kišica (Marić; Goran, 2013)

Medo

Lj. Goran

Polagano

Sta - ri me - do gle - da, tra - ži slat - kog

me - da, tra - ži zre - lu kruš - ku da o - sla - di nju - šku.

Pjesmu pjeva odrasla osoba polagano pokrećući lutku - medu.

23

Slika 3. Prikaz pjesme za najmlađe Medo (Marić; Goran, 2013)

²² Marić; Goran, 2013, 44

²³ Marić; Goran, 2013, 39

7. Prve glazbene igre

Igra je sastavni dio dječjeg života i smatra se izuzetno važnom za formiranje ličnosti te su velike mogućnosti učenja kroz igru. U cijelom spektru igara, i to najraznovrsnijih igara, u prvim godinama djetetova života svoju primjenu nalaze i zvučne igre.

„U određenim razvojnim razdobljima s djecom ćemo igrati razne glazbene igre, ovisno o dječjem tjelesnom i intelektualnom razvoju, o njihovim doživljajima i iskustvima i znanjima iz neposredne okoline.“²⁴ Najjednostavnije su igre pojedinim dijelovima dječjeg tijela koje u djetetu uvijek izazivaju radost i veselo raspoloženje te takve igre, u raznim prilikama, može izvoditi roditelj ili odgojitelj već u prvoj godini djetetova života. Pri tome je važno da se sadržaji tih igara često ne mijenjaju kako bi ih dijete tijekom vremena usvojilo. Marić i Goran (2013) navode kako su najčešće igre u prvoj i drugoj godini djetetova života igre prstićima, cupkalice, tapšalice i druge zabavljalice kojima odrasla osoba uspostavlja prislan kontakt s djetetom i stvara vedro ozračje. „Takvim se igrama istodobno pridonosi bržem i boljem razvoju osjećaja za ritam, koji je bitan ne samo u glazbenome već i u tjelesnom i psihičkom razvoju djeteta (kretanje, koordinacija pokreta, govor i drugo).“²⁵

U igre kojima uglavnom razvijamo osjećaj za ritam djece rane i predškolske dobi ubrajamo i brojalice uz koje se djeca mogu prebrojati, mogu pljeskati, pokretima ili udaraljka izvoditi ritam. Ista brojalica može biti poticaj za vrlo brojne i raznolike dječje igre. Djeci u dobi do tri godine odgojitelj govori brojalice jednostavnog ritma i sa malo stihova. Odgojitelj djecu brojalicama najčešće prebrojava ako treba odrediti dijete za neku ulogu u igri ili ako dvoje ili više djece želi istu igračku, što je u toj dobi dosta često.

²⁴ Marić; Goran, 2013

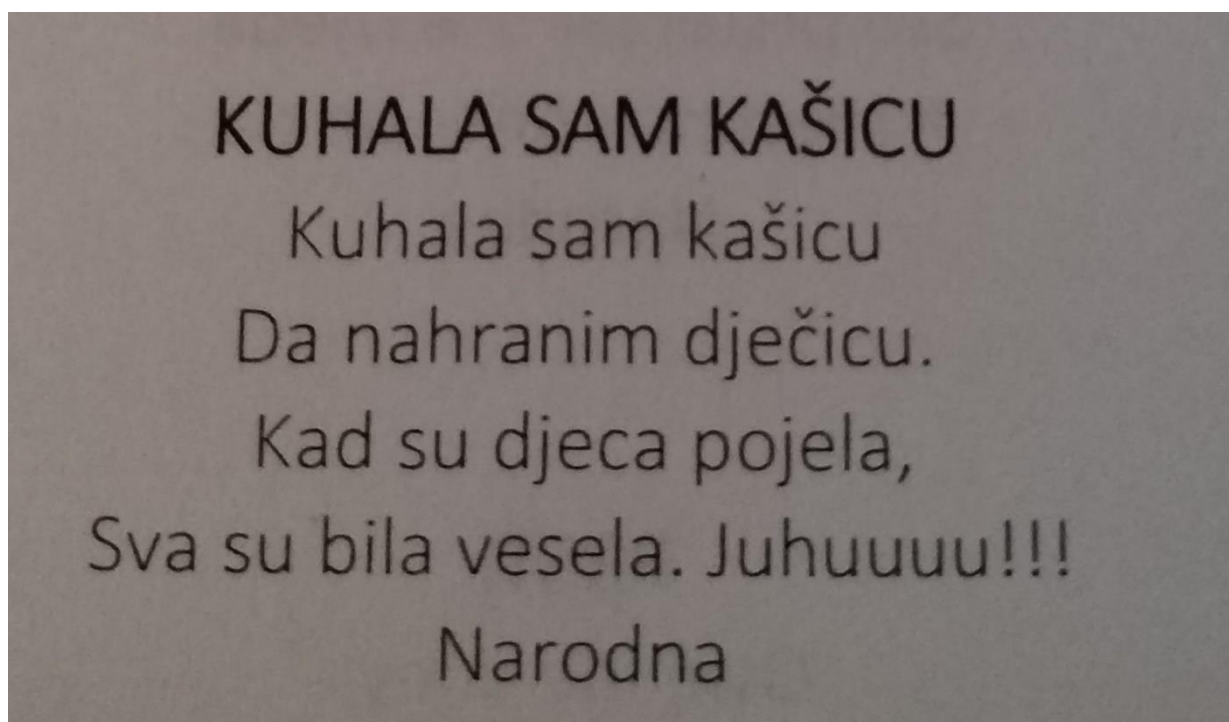
²⁵ Marić; Goran 2013

7.1 Zabavljalice

Marić i Goran (2013) navode da u grupu igara kojima u djece već u prvoj godini života razvijamo osjećaj za ritam ubrajamo igre s prstićima, te da su takve igre u našem narodu poznate od davnine.

„Izvode se tako da odgojitelj drži dječju ruku i dodirujući svaki prstić, od palca do maloga prsta, izgovara neki tekst. Kao i predhodne, te će igre kod djece izazvati veselje, osobito kada mali prst na kraju lagano protresemo.“²⁶ Tim igrama su slične i one kojima odgojitelj kažiprstom kruži po dječjem dlanu ili tabanu izgovarajući ili pjevajući tekst.

Svrha takvih igara je da djeca dožive ritam govora, osjećaj ugone i da se s odraslima ostvari prisan odnos pun pozitivnih emocija, a ne da usvoje i s odraslima izgovaraju tekst.

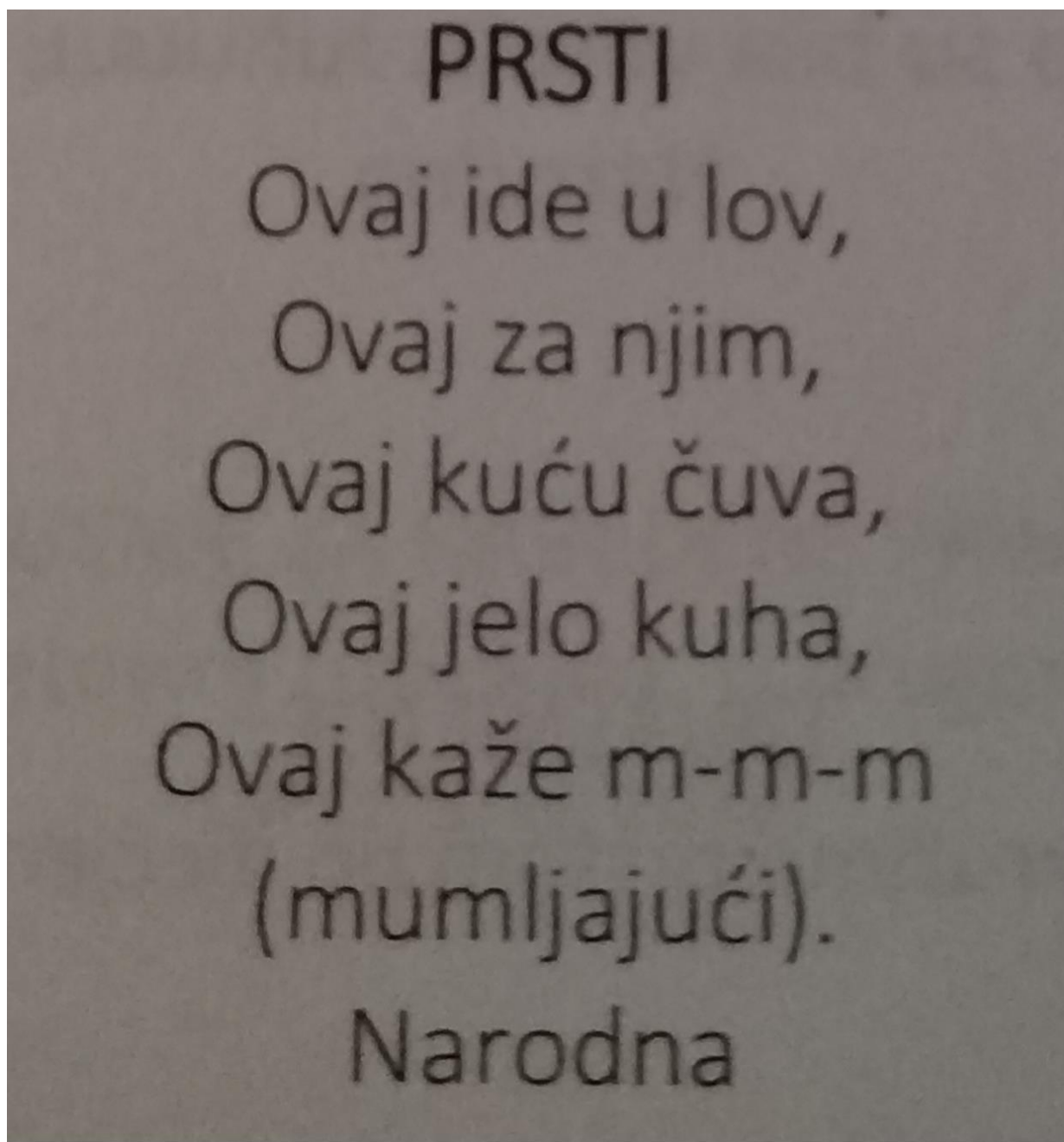

27

Slika 4. Prikaz zabavljalice Kuhala sam kašicu (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

²⁶ Marić; Goran, 2013

²⁷ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 2

28

Slika 5. Prikaz igre s prstićima Prsti (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

²⁸ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 1

OVAJ PALAC

Ovaj palac kruha prosi,
Kažiprst ga kući nosi,
Srednjak šuti pa se ljuti,
Što prstenjak sve izjeda,
A mezimcu ništa ne da.

Narodna

29

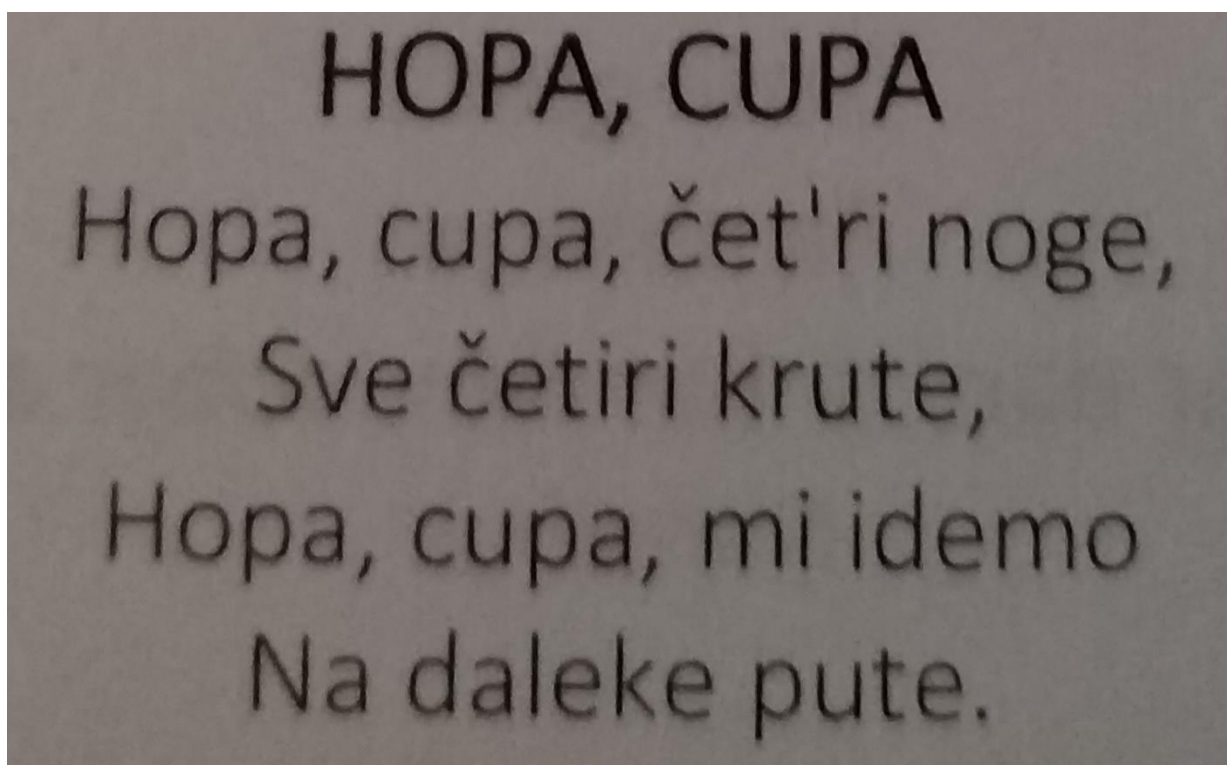
Slika 6. Prikaz igre s prstićima Ovaj palac (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

²⁹ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 1

7.2 Cupkalice

Cupkalice ili cupkaljke su igre koje se mogu izvoditi s djetetom kada ono počne sjediti. Dijete sjedi na koljenima odrasle osobe koja mu ritmički izgovara tekst cupkalice i pridržavajući ga cupka podižući i spuštajući pete na pod.

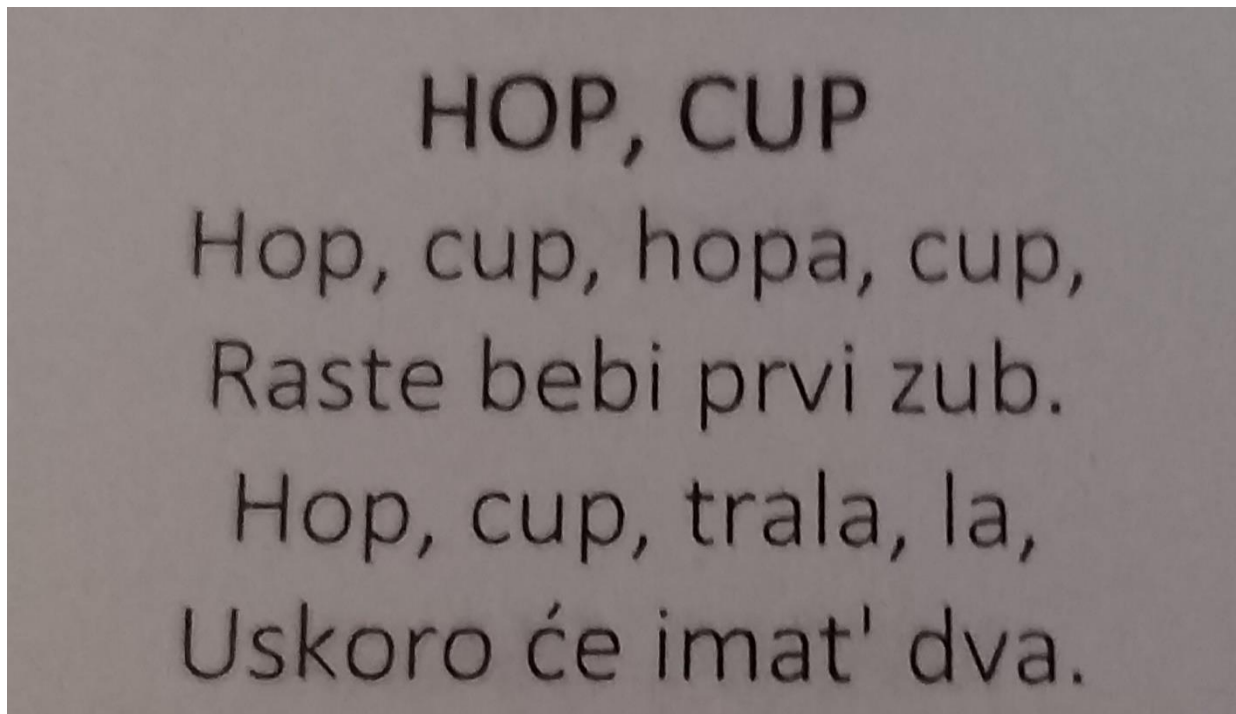
Kada dijete počne stajati, osim što nam cupka na koljenima, možemo ga pridržavati za ruke i cupkaju i izgovarati tekst cupkalice. Takvo cupkanje dijete će nastaviti i samo pridržavajući se za rub ogradice. Često dijete na zvuk poznate cupkalice počinje samo cupkati. Cupkalice se ne moraju uvijek ritmički izgovarati, već se mogu i pjevati.

30

Slika 7. Prikaz cupkalice Hopa-cupa (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

³⁰ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 2

31

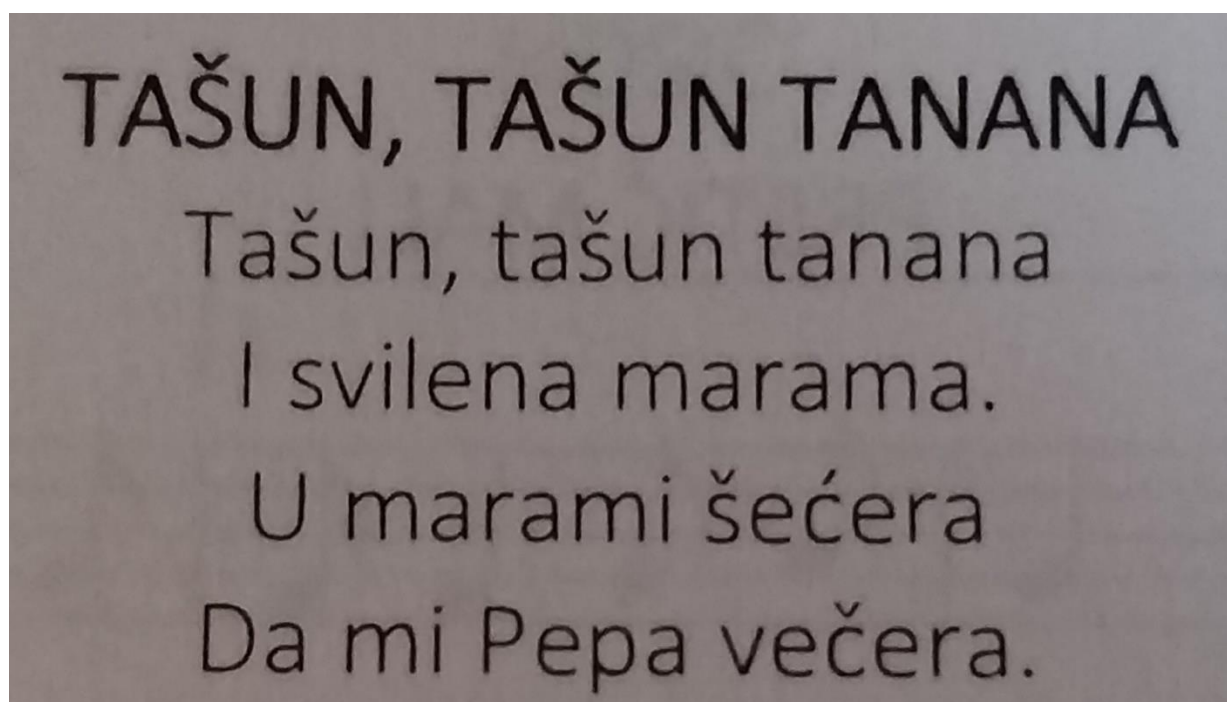
Slika 8. Prikaz cupkalice Hop-cup (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

³¹ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 2

7.3 Tapšalice

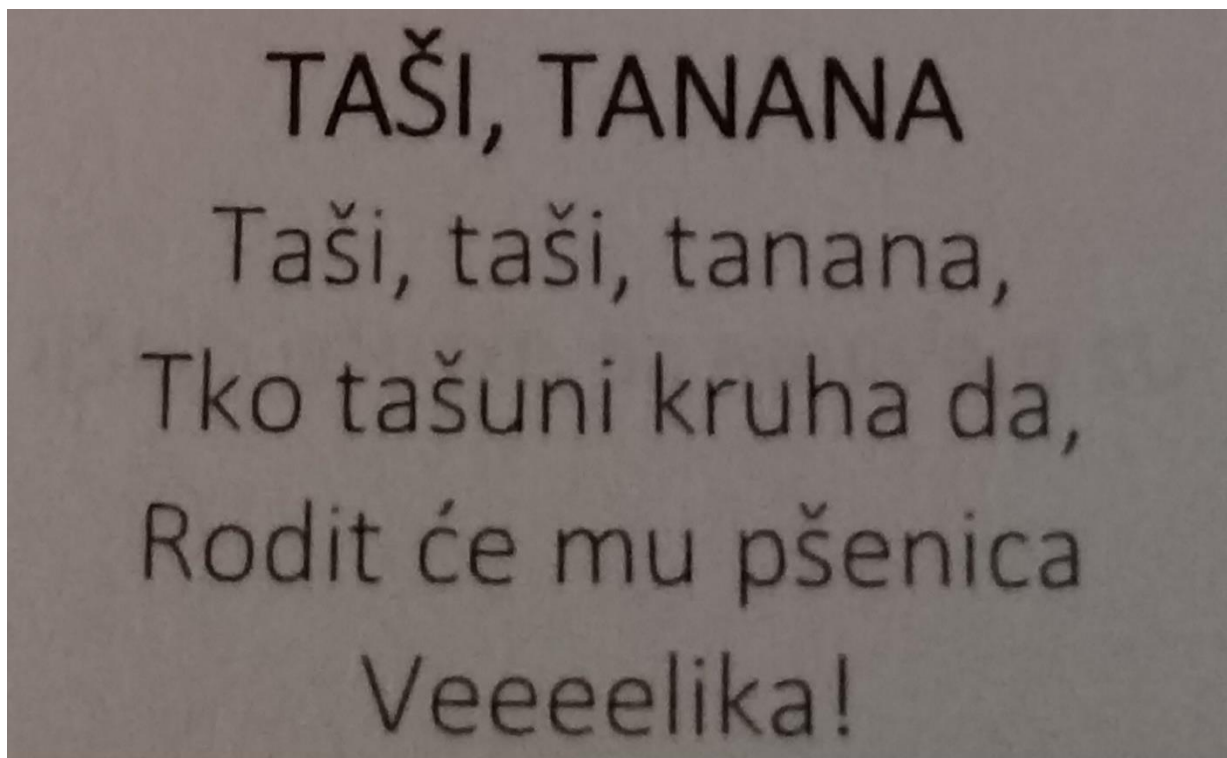
Tapšalice, tašunjaljke ili tašalice su igre odraslih s djecom u najranijoj dječjoj dobi. Marić i Goran (2013) navode da za vrijeme izvođenja tapšalice dijete može ležati na leđima, sjediti ili stajati, ovisno o njegovu stupnju razvoja. Majka ili odrasla osoba bliska djetetu plješće dječjim rukama ritmički izgovarajući riječi. Tapšalice se ponekad pjevaju u vrlo malom opsegu tonova. Valja ih često ponavljati i ne treba ih stalno mijenjati. Pošto dijete rado sluša poznate sadržaje, tako će i poznatu tapšalicu uvijek dočekati s veseljem, a stalnim će ju ponavljanjem postupno usvajati.

Što je dijete starije, tapšalicu će izvoditi sve samostalnije, jer može samostalno pljeskati dlanom o dlan, pljeskati dlanom iznad glave ili uz izgovor tapšalice svirati zvečkom, praporcima ili nekom drugom udaraljkom. U trećoj i četvrtoj godini dijete ju može izvoditi već vrlo skladno, u ritmu izgovaranja teksta, uživajući u pokretu i zvuku koje samo proizvodi u igri.

³² Slika 9. Prikaz tašunjaljke Tašun, tašun, tanana (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

³² Kraljić, Pjesmom kroz igru, 3

33

Slika 10. Prikaz tašunaljke Taši, tanana (Kraljić, skripta Pjesmom kroz igru)

³³ Kraljić, Pjesmom kroz igru, 3

7.4 Igre zvukovima

Vrlo brzo nakon rođenja uočiti ćemo da dijete čuje zvukove iz svoje okoline. Već u prvim tjednima života dijete počinje reagirati na zvučne podražaje. Način reagiranja na zvukove mijenja se ovisno o djetetovoj razvojnoj dobi, ali i o samom zvuku. Glasni zvukovi kod djeteta izazivaju osjećaj nelagode, što se može zamijetiti po dječjem treptanju očima, trzajima lica, a i često tada plaču. Dok nježni zvukovi pobuđuju kod djece smirenost i osjećaj ugone što primjećujemo jer se dijete tada smješka, okreće prema izvoru zvuka, a često smireno zaspi.

Već u tom najranijem razdoblju potrebno je što češće dijete okruživati nježnim, ugodnim zvucima da bi se što bolje razvijala njegova slušna percepcija, a u tome nam pomažu male zvučne igre.

Primjeri igara:

Tko svira – igra za dijete u prvoj godini života

Zvečku nježnog zvuka lagano protresemo izvan dječjeg videokruga, a onda se postupno približavamo djetetu veselo se smiješeći. Dijete okreće glavu prema izvoru zvuka, a kada nas spazi, i ono će se razveseliti, a mi ćemo ponovno protresti igračkom. Isti igru možemo provoditi s upotrebom zvučnih igara npr. gumene lutke koja ispušta zvuk kada je stisnemo. Kada je dijete starije i kada može hvatati predmete, dajemo mu zvečku ili lutku da samo, eksperimentirajući, proizvodi zvuk potresajući je ili pritiščući.

Kako šušti – igra za dijete u prvoj godini života

Dijete sjedi u ogradici ili na podu. Prilazimo mu s većim komadom papira (može biti tanki papir za zamatanje). Pokazujemo ga djetetu, a onda s njime šušamo, gužvamo ga ili kidamo. Svaki puta dijete upozorimo da pažljivo sluša i sve to radimo s veselim izrazom na licu da bismo privukli dječju pažnju. Nakon toga dajemo i djetetu komad papira da samo eksperimentira i pokuša proizvesti zvuk.

Što sve šušti – igra za djecu u drugoj i u trećoj godini života

Što sve šušti je ista igra kao i predhodna samo je provodimo skrivenu iza paravana, a dijete pogađa što smo radili (gužvali papir, kidali ga, listali i slično), te na kraju sa svojim papirom učini isto. Također u toj igri možemo koristiti različiti materijal (papir, celofan, alu folija, mala najlonska vrećica i slično) koji donosimo pred dijete i puštamo ga da samo proizvodi različite zvukove. Takvo eksperimentiranje zvukovima izaziva kod djece radosno osluškivanje, iznenađenje, a pozitivno djeluje na razvoj slušne percepcije i pažnje.

Kako boca svira – igra za djecu u drugoj i u trećoj godini života

Pred dijete stavimo dvije ili tri staklene boce različitih veličina. Metalnim štapićem ili žlicom lagano kuckamo o boce i s djetetom osluškujemo zvukove. Djetetu dajemo metalni štapić da samo proizvodi zvukove, a možemo mu dati i kuhaču ili drveni štapić pa da samo odluči koji mu je zvuk najzanimljiviji.

8. Istraživanje

8.1 Predmet i cilj istraživanja

Temeljni cilj istraživanja predstavlja pitanje povezanosti glazbe s razvojem govora kod djece jasličke dobi. Cilj istraživanja je otkriti utječu li glazbene aktivnosti na razvoj govora kod djece jasličke dobi.

8.2 Hipoteza

Hipoteza je da djeca jasličke dobi koja su češće okružena glazbom i koja aktivno sudjeluju u glazbenim aktivnostima u odgojno-obrazovnim ustanovama brže i lakše progovore, te da glazbene aktivnosti uvelike utječu na razvoj govora kod djece jasličke dobi.

8.3 Mjerni instrumenti

Za potrebe istraživanja izabrana je pjesma za jasličku skupinu „Nosić“ iz skripte „Pjesmom kroz igru“ od Josipe Kraljić, te je formiran anonimni anketni upitnik koji sadrži četrnaest kratkih pitanja s višestrukom mogućnošću odabira.. Upitnik je napravljen pomoću word dokumenta te je podijeljen roditeljima jasličke djece Dječjeg vrtića „Jabuka“ u Zagrebu.

8.4 Ispitanici

U ispitivanju su sudjelovala djeca starije jasličke skupine i roditelji djece jasličkih skupina iz Dječjeg vrtića „Jabuka“ u Zagrebu. Ukupno je sudjelovalo devetnaestero djece u dobi od dvije godine i 164 roditelja iz 8 jasličkih skupina koje su raspoređene po glavnom i područnim objektima. Ispitivanje je provedeno u razdoblju od 03.02.2020.-13.03.2020.

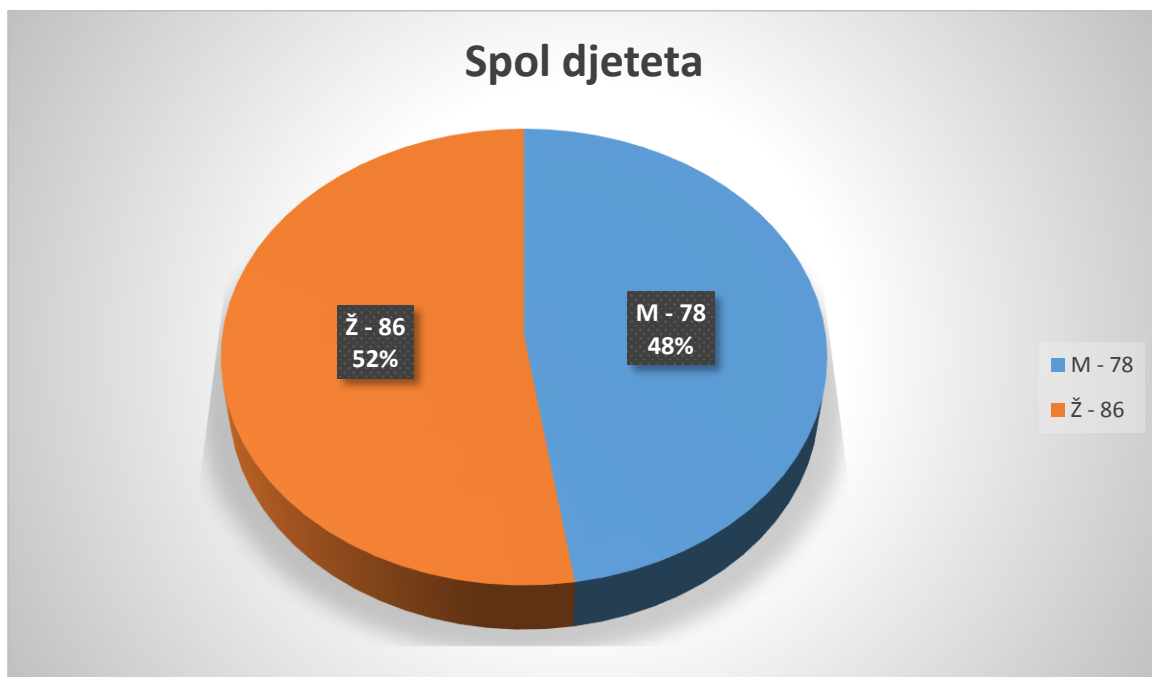
8.5 Rezultati i analiza podataka

Istraživanje je započelo 03.02.2020. u odgojnoj skupini sa devetnaestero djece u dobi od dvije godine. U skupini boravi jedanaest djevojčica i osam dječaka. Od tih devetnaestero djece devet ih slaže rečenice od tri ili više riječi, dok se ostalih deset nerazumljivo verbalno izražava. Djeci je svaki dan, po nekoliko puta, spontano, pjevana pjesmica Nosić iz skripte Pjesmom kroz igru. Djeca su pokazala veliki interes za glazbu i glazbene aktivnosti, te su se u velikom broju okupljala oko odgojitelja za vrijeme pjevanja i u početku samo pokazivala radnje iz pjesmice rukama.

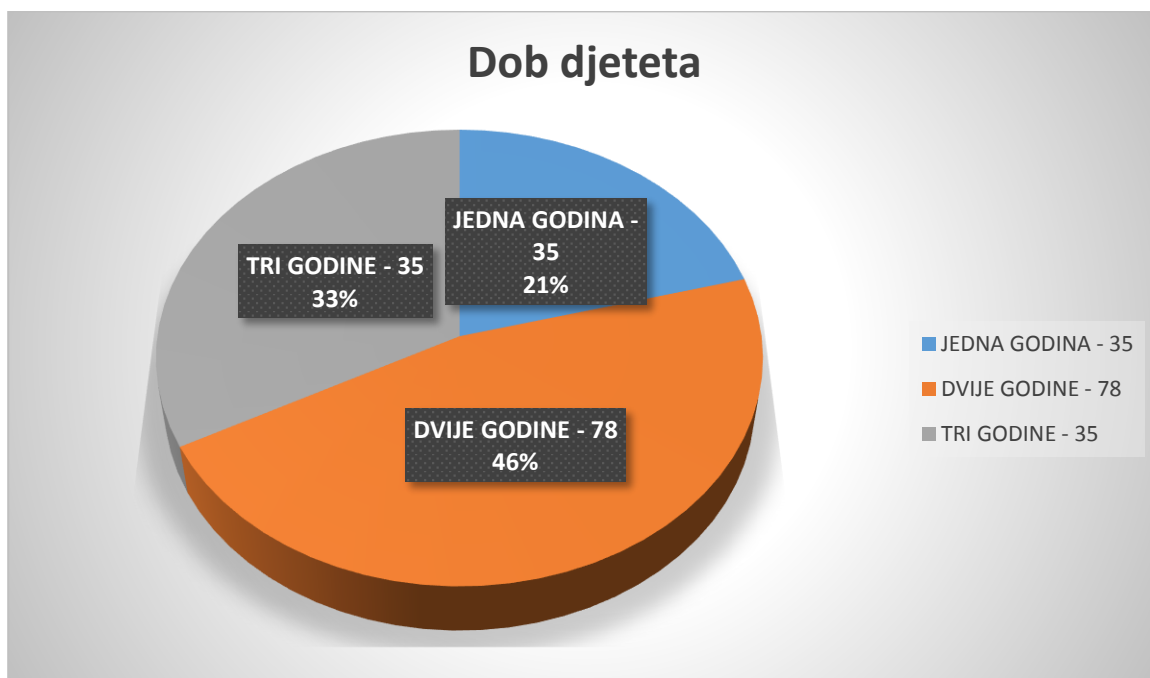
Nakon prvog tjedna provođenja istraživanja uočeno je da je dio djece zapamtio pojedine riječi pjesme (maramica, nos, hunjavicu, bos, mišu mali, nemoj plakati, suze, sni). Nakon dva tjedna svakodnevnog pjevanja iste pjesmice petero djece sa boljim verbalnim sposobnostima je naučilo pjesmicu u cjelosti uz pratnju odgojitelja tj. uz ponavljanje za odgojiteljem dok ostala djeca i dalje izgovaraju samo pojedine riječi iz pjesmice. Nakon mjesec dana provođenja istraživanja uočeno je da je ovih petero djece u mogućnosti samostalno otpjevati pjesmu, dok druga djeca pjevaju pjesmicu uz ponavljanje za odgojiteljem. Najviše me je iznenadila jedna povučenića djevojčica koja je na početku istraživanja bila sa slabim verbalnim sposobnostima. Nakon mjesec dana uočeno je da se djevojčica distancira od druge djece i odgojitelja i samostalno se igra u obiteljskome centru s lutkama kojima pjeva pjesmicu Nosić.

Nakon mjesec i pol istraživanja možemo reći da su uočeni pomaci u razvoju govora kod djece. Sva djeca su pokazala pomak u verbalnom izražavanju, neki više, a neki manje, no ipak možemo reći da glazba tj. glazbene aktivnosti itekako utječu na razvoj govora kod djece jasličke dobi.

U daljnjem dijelu navedeni su rezultati istraživanja putem anketnog upitnika. U anketi je sudjelovalo 164 roditelja djece jasličke dobi.

Grafički prikaz 1. Spol djeteta

Grafički prikaz 2. Dob djeteta

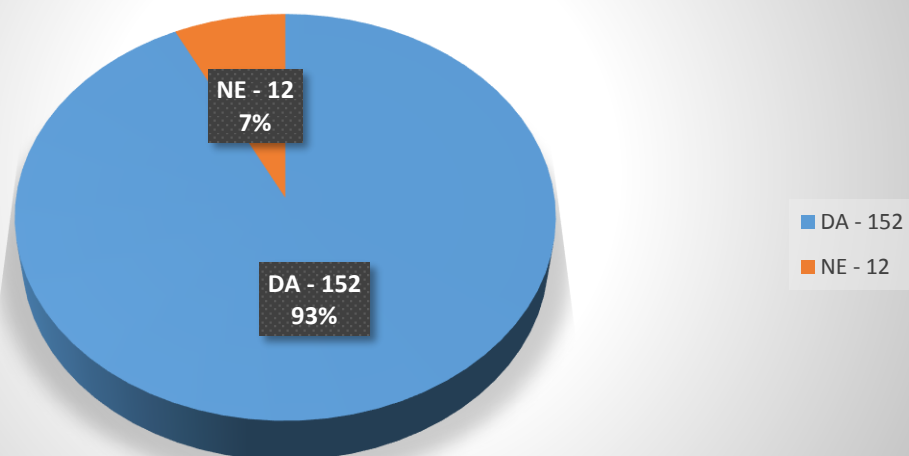

Grafički prikaz 3. Razvija li se dijete uredno

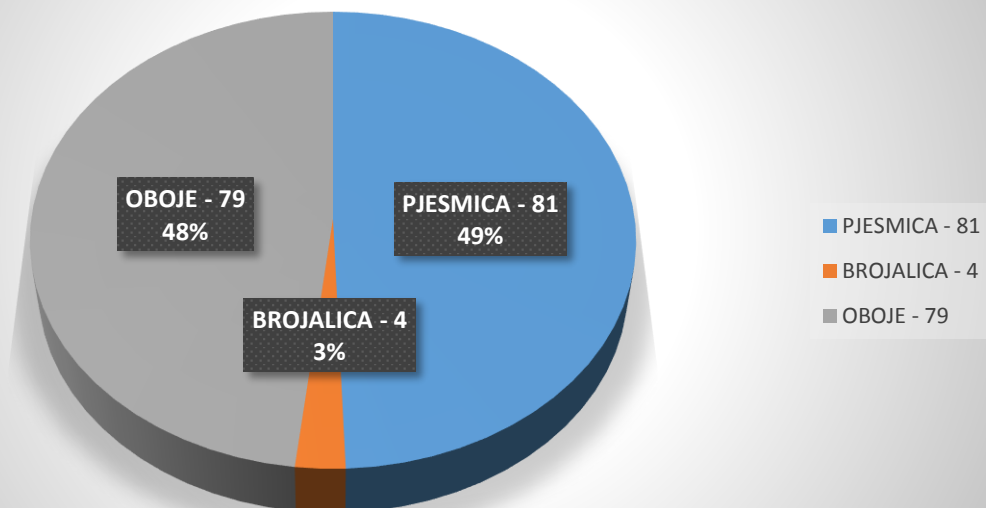
Grafički prikaz 4. Pokazuje li Vaše dijete interes za glazbu

Pokušava li reproducirati pjesmicu koja mu se sviđa

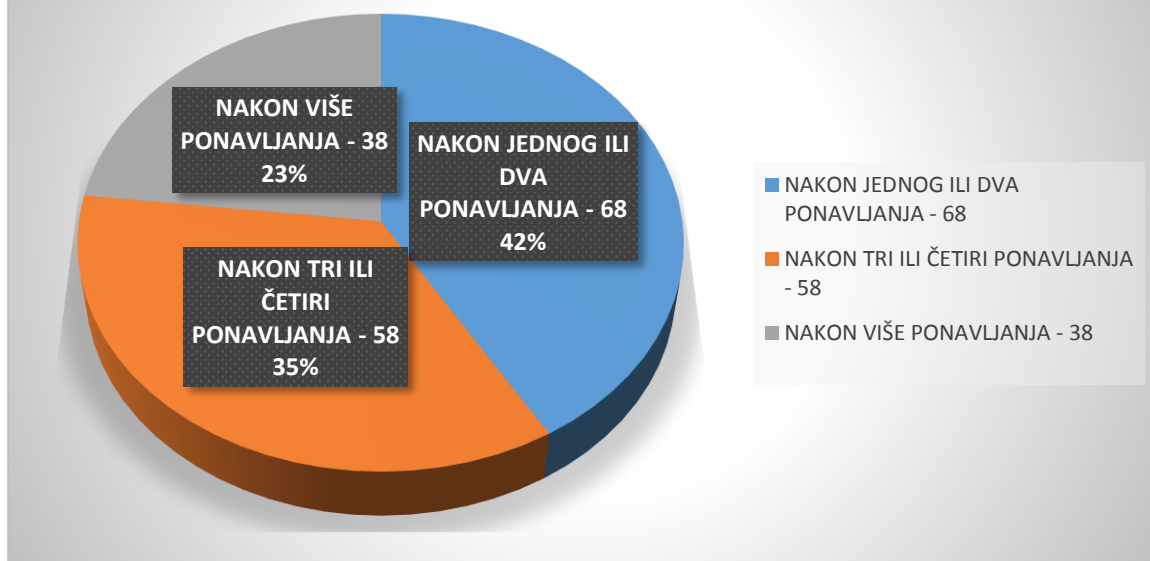
Grafički prikaz 5. Pokušava li reproducirati pjesmicu koja mu se sviđa

Što mu je draže

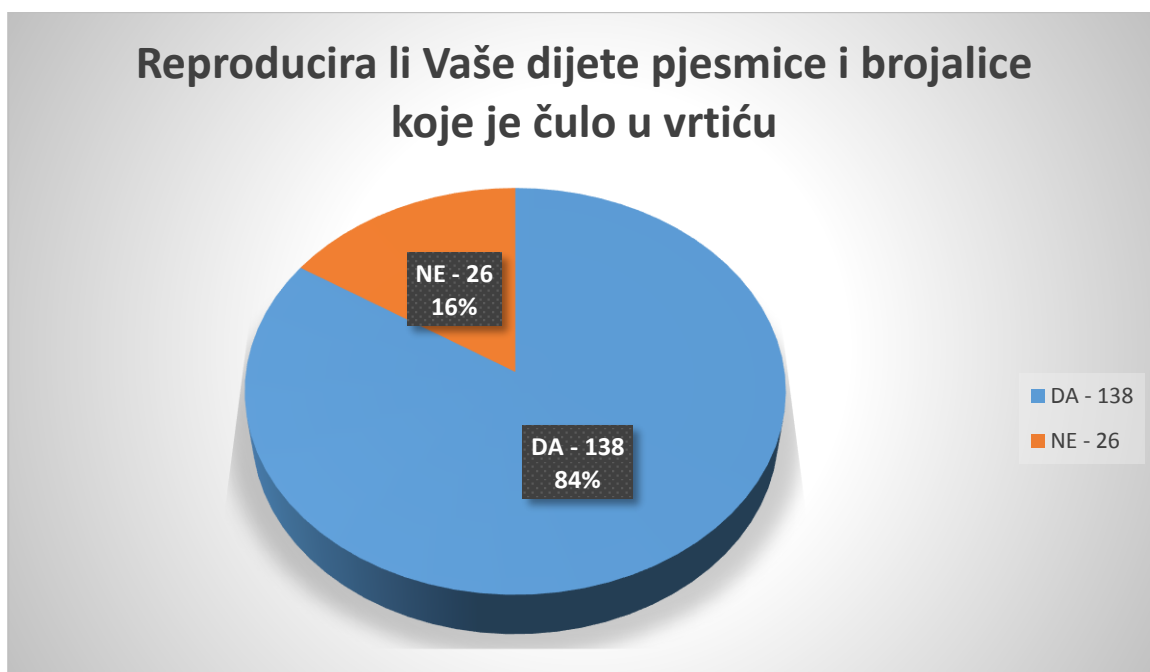
Grafički prikaz 6. Što mu je draže

Koliko brzo usvaja sadržaj pjesmice, brojalice

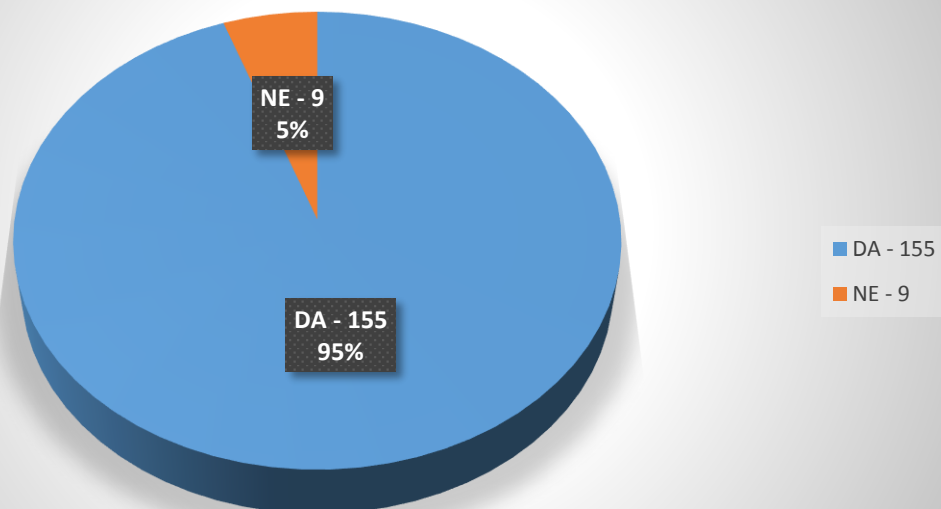
Grafički prikaz 7. Koliko brzo usvaja sadržaj pjesmice, brojalice

Reproducira li Vaše dijete pjesmice i brojalice koje je čulo u vrtiću

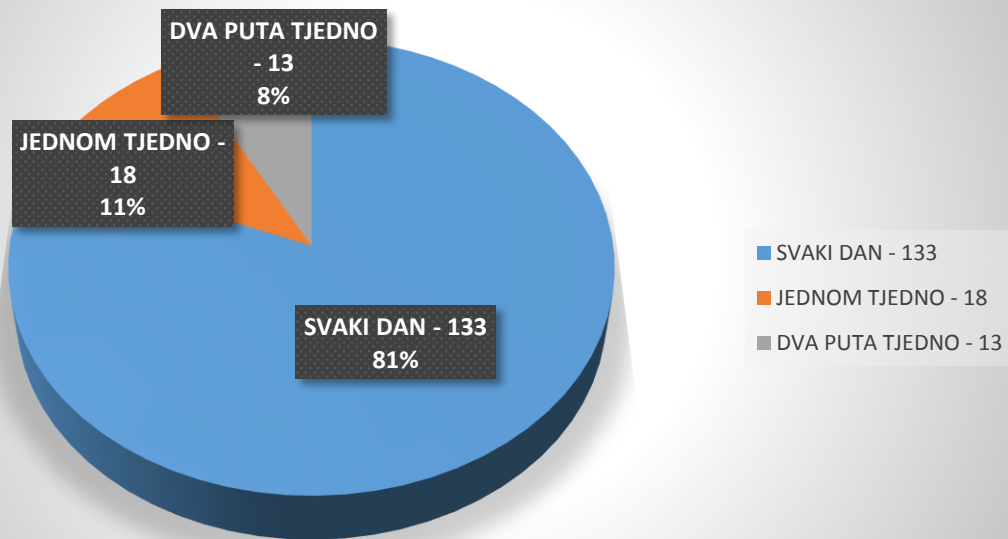
Grafički prikaz 8. Reproducira li Vaše dijete pjesmice i brojalice koje je čulo u vrtiću

Pjevate li Vi doma svome djetetu

Grafički prikaz 9. Pjevate li Vi doma svome djetetu

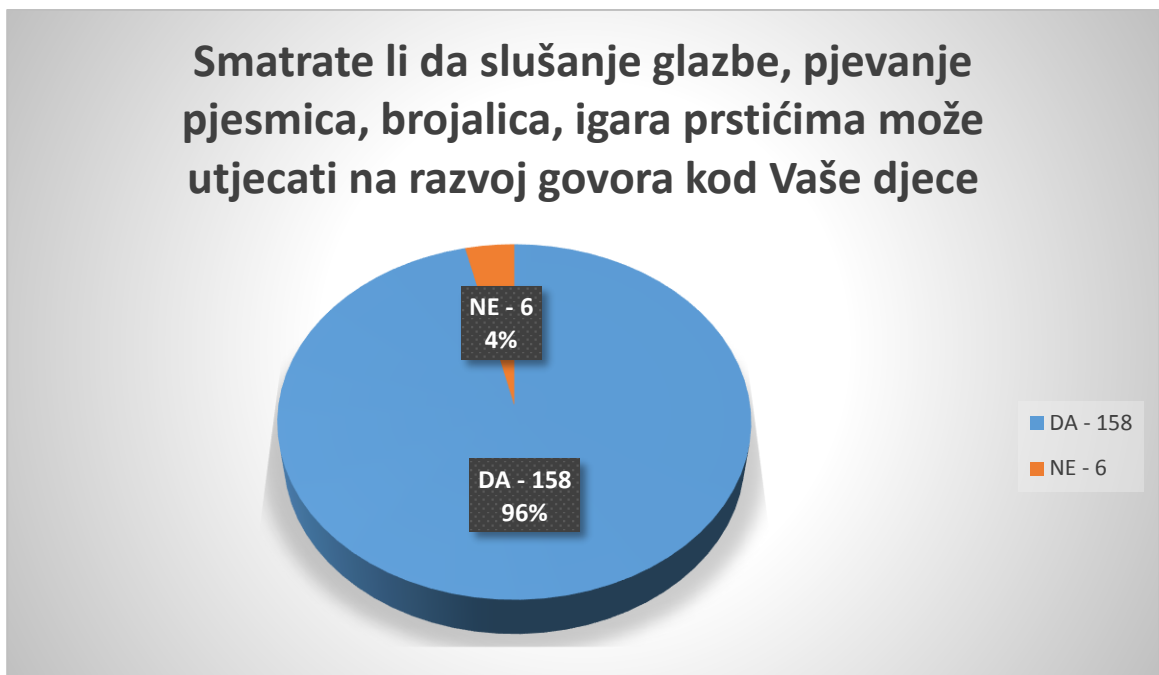
Ako da, koliko često pjevate

Grafički prikaz 10. Ako da, koliko često

Grafički prikaz 11. Tko djetetu češće pjeva

Grafički prikaz 12. Smatrate li da slušanje glazbe, pjevanje pjesmica, brojalica, igara prstićima može utjecati na razvoj govora kod Vaše djece

Zadnje pitanje je glasilo: Jeste li uočili da Vaše dijete lakše i bolje izgovara neko slovo ili riječ koju prije nije mogao točno izgovoriti i navedite neke od njih?

Neki od navedenih odgovora su bili:

- da, riba
- obzirom da nikada nisam djetetu tepala sa 3 godine zna pravilno izgovoriti R, Č, Ć, Ž
- da, svijetlo, svijeće
- slovo L izgovara super
- da, slova C i S
- sunce
- da, slovo R
- slovo L i V
- kiša, bumbar
- sve sa Š, Ž, Č, Ć
- da, drvo, Šarko
- u riječima posebno naglašava slova R i L
- Imam troje djece. Od kada su se rodili kod mene doma glazba je obavezna. Mislim da su i zbog toga vrlo rano svi progovorili, a da ne govorim da im je engleski drugi jezik koji su savladali uz pjesmice. Klasična glazba je više za koncentraciju. Još mi je zanimljivo, što sam primijetila kod svoje djece kada su imali cca 4-5 mjeseci da kada bih pustila Boba Marlya obavezno bi se počeli gibati, kao sjedečki plesati. Čak sam to i morala dokazati svojim jer mi nisu vjerovali (ali samo na Marlya). Sa godinu dana su tečno govorili hrvatski (š, č, h, k). Ja sam uvjerena da je to zbog muzike (ne vjerujem da su mi djeca posebna).
- Imao je problema sa izgovorom slova L i R. Uz pomoć pjevanja je savladao taj problem.
- Prvi puta sam to primijetila nakon brojalice Iš, iš, iš, bjež u rupu miš.... sa slovom š koje je ranije „umekšano“ govorio.
- Dječak blago usporenog govorno jezičnog razvoja, posvojen prije godinu dana. Puno poticanja razvoja fine i grube motorike, igre prstima, tašunaljke, brojalice, pjesmice. Nakon godinu dana napredak ogroman. Govori, komunicira, traži, prati naloge, uživa u pjesmicama, rado svira Orffov instrumentarij. Logopedi i ostali uočavaju napredak.

9. ZAKLJUČAK

Brojna istraživanja ukazuju da glazba ima veliki utjecaj na razvoj govora kod djece jasličke dobi. Na usku povezanost glazbe, odnosno glazbenih aktivnosti i razvoja govora kod djece jasličke dobi ukazuju i rezultati ovoga istraživanja. Glazba ne samo da ima velik, pozitivan učinak na razvoj govora već ima mnogobrojne pozitivne učinke na cjelokupan razvoj djeteta, kako psihički tako i fizički. Najraniji odnosi majke i djeteta imaju u svojoj biti glazbenu kvalitetu koja pomaže u razvoju komunikacijskih vještina. Slušanje glazbe ili uključenost u njeno stvaranje ne utječe izravno na inteligenciju, ali aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima može poboljšati osjećaj samopoštovanja i potaknuti razvoj cijelog niza socijalnih i prenosivih vještina. Glazba može i posebno snažno utjecati na pamćenje.

Istraživanjem koje je provedeno na devetnaestero djece u dobi od dvije godine i 164 roditelja koja imaju djecu jasličke dobi dobiveni su rezultati koji ukazuju da pjevanje pjesmica, brojalica, igara s prstićima uvelike pridonosi razvoju govora, te da djeca koja su okružena glazbom i aktivno uključena u glazbene aktivnosti lakše usvajaju pravilno izgovaranje pojedinih riječi i slova.

Uz glazbu se opuštamo, oslobađamo stres, oslobađamo boli. Glazba može probuditi emocije za koje nismo ni znali da postoje. U glazbi se možemo izgubiti, ali samo ako smo dovoljno hrabri da joj se prepustimo.

10. LITERATURA:

1. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković, I., Manec, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). *Kako dijete govori – razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi*. Nakladnik: Planet Zoe
2. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1. dio*. Zagreb: Mali profesor
3. Kraljić, J. *Pjesmom kroz igru – skripta*. Sveučilište u Zagrebu – Učiteljski fakultet
4. Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom – priručnik za roditelje i sestre odgojiteljice u dječjim jaslicama*. Zagreb: Školska knjiga
5. Marić, Lj., Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno – metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
6. Posokhova, I. (2005). *Izgovor kako ga poboljšati – rad na razvijanju pravilnog izgovora glasova u djece*. Lekenik: Ostvarenje
7. Posokhova, I. (1999). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Zagreb: Ostvarenje
8. Sam Palić, R., Jurišić, G. (2002). *Brojalica – snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić
9. Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa d.o.o.
10. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing
11. Šmit, M.B. (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Naklada Haid
12. Velički, V. (2009). *Poticanje govora u kontekstu zadovoljena dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću*. Metodika: časopisi za teoriju i praksu
13. Velički, D (2006). *Ritam i pokret u ranom učenju njemačkog jezika*. Metodika 7

INTERNETSKE STRANICE:

1. Savjetnica – praktično znanje za modernu ženu, <https://www.savjetnica.com/znacenje-glazbenog-odgoja-za-svestrani-odgoj-djeteta/>, 02.05.2020.
2. Miss7mama, <https://miss7mama.24sata.hr/vrtic/igre-za-djecu/kako-bavljenje-glazbom-utjece-na-razvoj-djeteta-789>, 02.05.2020.
3. Roditelji.hr, <http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/>, 02.05.2020.
4. Klinfo – obiteljski info kutak, <https://klinfo.rtl.hr/djeca-2/skolarci/utjecaj-glazbe-na-razvoj-emocije-i-socijalne-vjestine-kod-djece/>, 02.05.2020.

11.PRILOG

Popis slika

- Slika 1. Prikaz pjesme za jasličku skupinu Nosić iz skripte Pjesmom kroz igru, str. 5
- Slika 2. Prikaz pjesme za najmlađe Kišica iz knjige Zapjevajmo zajedno, str. 44
- Slika 3. Prikaz pjesme za najmlađe Medo iz knjige Zapjevajmo zajedno, str. 39
- Slika 4. Prikaz zabavljalice Kuhala sam kašicu iz skripte Pjesmom kroz igru, str. 2
- Slika 5. Prikaz igre s prstićima Prsti iz skripte Pjesmom kroz igru, str. 1
- Slika 6. Prikaz igre s prstićima Ovaj palac iz skripte Pjesmom kroz igru, str.1
- Slika 7. Prikaz cupkalice Hopa-Cupa iz skripte Pjesmom kroz igru, str. 2
- Slika 8. Prikaz cupkalice Hop-Cuo iz skripte Pjesmom kroz igru, str.2
- Slika 9. Prikaz tašunaljke Tašun, tašun, tanana iz skripte Pjesmom kroz igru, str. 3
- Slika 10. Prikaz tašunaljke Taši, tanana iz skripte Pjesmom kroz igru, str. 3

Popis tablica

- Tablica 1. Dob pojave standardnog izgovora glasova u godinama iz knjige Izgovor kako ga poboljšati, str. 11
- Tablica 2. Tablica odaziva glasom na glazbu djece do dvije godine iz knjige Prvi susreti djeteta s muzikom, str. 14
- Tablica 3. Tablica usvajanja pjesme djece u toku treće godine života iz knjige Prvi susreti djeteta s muzikom, str. 74

Popis grafikona

- Grafički prikaz 1. Spol djeteta
- Grafički prikaz 2. dob djeteta
- Grafički prikaz 3. Razvija li se dijete uredno
- Grafički prikaz 4. Pokazuje li Vaše dijete interes za glazbu
- Grafički prikaz 5. Pokušava li reproducirati pjesmicu koja mu se sviđa
- Grafički prikaz 6. Što mu je draže
- Grafički prikaz 7. Koliko brzo usvaja sadržaj pjesmice, brojalice
- Grafički prikaz 8. Reproducira li Vaše dijete pjesmice i brojalice koje je čulo u vrtiću
- Grafički prikaz 9. Pjevate li Vi doma svome djetetu
- Grafički prikaz 10. Ako da koliko često
- Grafički prikaz 11. Tko djetetu češće pjeva
- Grafički prikaz 12. Smatrate li da slušanje glazbe, pjevanje pjesmica, brojalica, igara prstićima može utjecati na razvoj govora kod Vašeg djeteta

Anketni upitnik:

Utjecaj glazbenih aktivnosti na razvoj govora kod djece jasličke dobi

Poštovani,

studentica sam druge godine diplomskog studija ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te Vas za izradu diplomskog rada molim da izdvojite nekoliko minuta za popunjavanje ove ankete. Njome se ispituje utjecaj glazbenih aktivnosti na razvoj govora kod djece jasličke dobi. Anketa je anonimna i svi će podaci biti korišteni za istraživanje koje je sastavni dio moga diplomskog rada.

Unaprijed Vam zahvaljujem na sudjelovanju!
S poštovanjem,
Matea Makaj

***Obavezno**

1. Spol djeteta*

M Ž

2. Dob djeteta*

- jedna godina
- dvije godine
- tri godine

3. Razvija li se dijete uredno*

DA NE

4. S koliko mjeseci je dijete progovorilo*

5. Pokazuje li Vaše dijete interes za glazbu*

DA NE

6. Pokušava li reproducirati pjesmicu koja mu se sviđa*

DA NE

7. Što mu je draže*

- pjesmice
- brojalice
- oboje

8. Koliko brzo usvaja sadržaj pjesmice, brojalice*

- nakon jednog ili dva ponavljanja
- nakon tri ili četiri ponavljanja
- nakon više ponavljanja

9. Reproducira li Vaše dijete pjesmice i brojalice koje je čulo u vrtiću*

DA NE

10. Pjevate li Vi doma svome djetetu*

DA NE

11. Ako da, koliko često pjevate*

- svaki dan
- jednom tjedno
- dva puta tjedno

12. Tko djetetu češće pjeva*

- mama/tata
- djed/baka
- brat/sestra

13. Smatrate li da slušanje glazbe, pjevanje pjesmica, brojalica, igara prstićima, može utjecati na razvoj govora kod Vašeg djeteta*

DA NE

14. Jeste li uočili da Vaše dijete lakše i bolje izgovara neko slovo ili riječ koju prije nije mogao točno izgovoriti i navedite neke od njih*

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Matea Makaj, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mojeg vlastitog rada uz uporabu navedne literature i konzultacije s mentoricom.

U Zagrebu, lipanj 2020
